

**VYSOKÁ ŠKOLA KREATIVNÍ
KOMUNIKACE**

Katedra Literární tvorby

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Dlouhá lajna do nikam — téma drogové závislosti
ve vybraných dílech české moderní literatury**

Potížisté

2021

Štěpánka Luhanová

V Š K K

VYSOKÁ ŠKOLA KREATIVNÍ
KOMUNIKACE

Katedra Literární tvorby

DLOUHÁ LAJNA DO NIKAM

Bakalářská práce

Teoretická část: Téma drogové závislosti ve
vybraných dílech české moderní literatury

Long line to nowhere - theme of drug addiction in selected
works of Czech modern literature

Praktická část: Potížisté (Troublemakers)

Autor: Štěpánka Luhanová

Vedoucí práce: PhDr. Antonín Kudláč, Ph.D.

2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité prameny a literaturu, ze kterých jsem čerpala. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely studia a výzkumu.

V Praze dne..... Podpis autora:

Poděkování

Děkuji vedoucímu této bakalářské práce PhDr. Antonínu Kudláčovi, Ph.D., za jeho cenné podněty, formální úpravy, kontrolu a připomínky, jež mi ochotně poskytoval během přípravy, zpracování a napsání práce. Dále bych ráda touto cestou poděkovala Mgr. Markétě Maturové, Ph.D., která mi doporučila sekundární literaturu týkající se jazykové roviny drogově závislých a poskytovala rady pro jazykovou úpravu práce, a Mgr. Danielu Kubcovi, který mi vždy nabídl pomoc či radu po celou dobu studia na VŠKK.

Klíčová slova (teoretická část)

drogy, drogová závislost, narkomanie, toxikomanie, návykové látky, užívání drog, naratologie, analýza literárního díla, literární postava, vypravěč, česká moderní literatura

Klíčová slova (praktická část)

drogy, drogová závislost, narkomanie, návykové látky, prostituce, noční klub, vražda

Key words (theoretical part)

drugs, drug addiction, narcomania, toxicomania, substance abuse, drug use, naratology, analysis of literature work, literature character, narrator, czech modern literature

Key words (practical part)

drugs, drug addiction, narcomania, substance abuse, prostitution, night club, murder

Abstrakt

Tato bakalářská práce popisuje negativní sociálně patologický jev drogové závislosti jako literární téma a zachycuje jeho užívání ve vybraných dílech české moderní literatury. Teoretická část se soustředí především na uvedení do problematiky drogové závislosti jako literárního tématu a komparaci vybraných beletristických děl na základě jejich přístupu k danému tématu a jeho užití v jazykové a stylistické rovině — užití jazykových specifíků, jako jsou například vulgarismy, obecná čeština nebo argot. Cílem této práce je komparace přístupů k tématu drog ve vybraných dílech české literatury, analýza ohlasu na toto téma v dnešní společnosti a jeho význam jako prvku modifikujícího jazyk užitý v díle. Praktická část práce navazuje na toto téma a nese název *Potížisté*.

Abstract

This bachelor thesis describes the negative social pathology of drug addiction as a literary theme and depicting its use in selected works of Czech modern literature. The theoretical section focuses mainly on introducing into the issue of drug addiction as a literary theme and comparing selected works of fiction based on their approach to the topic and its use in the linguistic and stylistic level — the use of linguistic specificities such as vulgarisms, general Czech or argot. The aim of this work is to compare approaches to the topic of drugs in selected works of Czech literature, to analyse the response to this topic in today's society and its importance as an element modifying the linguistic and stylish approach in the work. The practical part of the work builds on this theme and is entitled *Troublemakers*.

OBSAH:

Úvod	7
1. Čtenář a vypravěč v literárním světě drog	9
2. Fikce versus skutečnost	12
3. Jazyková a stylová rovina textů v závislosti na tématu narkomanie	14
3.1 Styl psaní uměleckého díla	15
4. Komparace vybraných beletristických děl české literatury	16
4.1 Anděl	16
4.2 Toxický squat	19
4.3 Memento	24
4.4 Komparace a uchopení tématu drogové závislosti ve vybraných dílech	28
Závěr	30
Praktická část bakalářské práce	31
Seznam literatury	58

Úvod

Drogy jsou již několik desetiletí součástí našeho světa a mohou se bezprostředně týkat každého z nás. Díky tomu se toto téma dostává nejen do společenského života, ale také do umění. Téma drogových závislostí se projevuje napříč uměleckými druhy a své místo má také v umělecké literatuře. Drogy zde ovšem nemusí nutně zastupovat funkci informativní či preventivní, ale mohou fungovat také jako inspirační zdroj či jako estetický prvek v samotném literárním díle (vstup do halucinací, snů a další).

Práce si dává za cíl poukázat na rozdílné postupy v užití tématu drogové závislosti na základě komparace vybraných beletristických děl české literatury. Jedná se o díla *Anděl* od spisovatele Jáchyma Topola, *Memento* od Radka Johna a *Toxický squat* od Hany Kavurové.

Metodika zkoumání dané problematiky je princip close-reading, následná analýza a komparace jednotlivých děl dle vybraných kritérií - tematizace textu, strukturace textu, komunikačního záměru, jazykové a stylové roviny. Práce dále čerpá z odborné literatury zabývající zejména naratologií, literární teorií, lingvistikou a také samotným tématem tohoto negativního sociálně patologického jevu.

Práce analyzuje užití tématu drogové závislosti ve vybraných dílech české umělecké literatury. Její poznatky získané na základě komparace jednotlivých děl, je možné využít v umělecké praxi a mohou reflektovat rozdílné přístupy k tématu narkomanie. Dále nabízí také zdůvodnění, proč se toto téma stalo aktuálním a jaký čtenářský okruh primárně zajímá. Shrnuje jeho použití a popisuje jej nejen na literární téma, ale také na jazykové úrovni, z hlediska užití specifických jazykových jevů z oblasti nespisovné češtiny. V tomto typu literatury se jedná zejména o vulgarismy či argot.

Literatura reflektuje problém závislosti jako problém osobního charakteru. Zprostředkovává čtenáři důvody, proč se jedinec rozhodne brát drogy či jakým způsobem na něj působí okolní vlivy. Má schopnost odrážet také postupný rozklad osobnosti (ztráta mezilidských vztahů, rodiny, převrácení morálních hodnot aj.) Existují ovšem různé přístupy k narkomanii jakožto literárnímu tématu, které můžeme najít i v beletristických dílech vybraných pro účel této práce.

Bakalářská práce je rozdělena do čtyř kapitol. Teoretická část se zabývá vymezením literárního světa drog, funkcí literatury ve vztahu ke čtenáři, kategorií vypravěče, aktuálností tématu pro mladé publikum. Následuje vymezení hranice mezi popisováním fikčního světa

a skutečnosti, která je zde prezentována (například prostřednictvím sesbíraných výpovědí drogově závislých jedinců). Třetí kapitola se věnuje samotné komparaci jednotlivých děl dle stanovených kritérií a uvozuje čtvrtou kapitolu věnující se jazykové a stylové rovině vybraných textů. Shrnutí základních přístupů vyskytujících se v beletristických dílech *Anděl, Memento a Toxický squat* pak obsahuje poslední kapitola.

Praktická část získané poznatky uplatňuje v autorském textu. Jedná se o povídku delšího rozsahu s názvem *Potížisté*, kde je centrálním tématem problematika závislosti na drogách charakterizovaná hlavními hrdiny povídky — Nikem, Erikem, Mikym, Áďou a Mirkem. Jejich začáteční písmena jmen pak dávají dohromady slovo „NEMÁM“, které má vystihnout skutečnost, že nemají nárok na sny a lepší život. Hlavními motivy jsou — drogová závislost, prostituce, rozpad společenských hodnot jedince, rozklad osobnosti, falešné přátelství, láska a zabití. Na této povídce jsou užity získané poznatky z teoretické části bakalářské práce a je zde poukázáno na různé přístupy k textu zabývající se problematikou narkomanie.

1. Čtenář a vypravěč v literárním světě drog

Texty o drogách mají komplikovanou typologii, protože zahrnují mnoho oblastí, od odborné literatury, naučné až po literaturu uměleckou. Bakalářská práce se soustředí na uměleckou literaturu, která se od odborné může lišit nejen svou strukturací textu, jeho funkcí, komunikačním záměrem, stylem, ale také svým čtenářským okruhem.

Teprve sám čtenář mu [literárnímu dílu] dává smysl, tj. přisuzuje jeho významům důležitost pro svůj vlastní život, pro obohacení své vlastní osobnosti, zamýšlí se nad důvody, proč se mu obsah díla líbí nebo ne a co mu osobně přináší...¹

Beletrie zabývající se narkomanií je velmi aktuální a přitažlivá především pro mladé, dospívající čtenáře, kterým zprostředkovává i určité varování před nebezpečím drog a přibližuje drogovou zkušenost prostřednictvím hrdinů příběhu.

„Lidem v románu může čtenář dokonale porozumět, pokud si to spisovatel přeje; může přiblížit jejich vnitřní i vnější život.“² Autor tak může přibližovat osobní problémy hrdiny (trauma z dětství, rodinné zázemí, převrácené morální hodnoty), poukazovat na chování podřízené touze po droze, ale také může používat vnitřní monology, které jsou prostředkem pro zobrazení úvah, citových hnutí postavy, mapuje tak psychický prostor a stává se nástrojem pro budování charakteristiky postavy.³

Autoři (především John a Kavurová) pak užívají nejen popis rozloženosti psychického charakteru, ale také fyzického. Jedná se například o detailní popis fyzických obtíží (abstinenční příznaky, jizvy v loketních jamkách, nekrózy a další). Pro čtenáře mají tyto popisy hodnotu varování před užíváním drog, ale také seznámení s jejich účinkem a následky.

Téma je často zprostředkováno něčím, co bychom mohli nazvat „cestou“ hlavního hrdiny. Charakterizuje cestu k drogové závislosti, která u většiny jedinců začíná v měkkých drogách (například marihuana) a pokračuje do drog tvrdých (heroin, pervitin...). Umělecké

¹ Lederbuchová, str. 56

² Kubíček, str. 57

³ Lederbuchová, str. 343

literatura zabývající se drogovou problematikou také popisuje, jak je těžké z této „cesty“ sejít a často inklinuje k tragickým koncům hlavních hrdinů (John, Kavurová).

Narkomanie jako literární téma je pro mladou generaci přístupnější a bližší, protože reaguje na aktuální problémy, otázky a kulturní poměry. Knihy jako *Memento* a *My děti ze stanice ZOO* jsou často prvními knihami o drogách, s nimiž se mladý čtenář setká, nejčastěji prostřednictvím školní četby. Ale mladší čtenáři vyvíjejí i vlastní iniciativu a vyhledávají podobné tituly, protože je pro ně drogová tematika stále aktuální a také populární. „Hrdinové poskytují mladému čtenáři příležitost k prožitkovému ztotožnění (ke čtenářské identifikaci).“⁴ V dospívání čtenáři často inklinují k autentickým příběhům, které vycházejí ze skutečného světa. Zde je pak důležité uchopení a přístup k danému tématu.

Objevuje se zde několik základních funkcí textu. Nejdůležitější funkcí v umělecké literatuře je funkce estetická. „[Estetická funkce] Je spojena se záměrem esteticky působit.“⁵ Tato funkce ovšem nemusí být ve všech dílech dominantní.

Díla s drogovou tematikou se vyznačují (kromě již zmíněné estetické funkce) především funkcí poznávací, výchovnou nebo sociální. Texty pak můžeme vnímat z hlediska varování před drogovou závislostí, zprostředkování detailů jejich užívání čtenáři či jako vyobrazení rozkladu jedince (psychické i fyzické) jako následku narkomanie. Tento princip je viditelný hlavně u románů *Memento* a *Toxický squat*. Novela *Anděl* se přiklání spíše k estetičnosti díla a také se zaměřuje na jiný okruh čtenářů (dospělí, čtenáři s určitou čtenářskou zkušeností).

Estetická funkce je závislá především na proměňujícím se kulturním a literárním kontextu. Ten je tvořen množinou děl (a jejich výklady), mezi nimiž se dílo ocitne a systémem dobových estetických, jazykových, žánrových norem [...] ⁶

Literatura prostřednictvím těchto funkcí může reflektovat aktuální problémy, zprostředkovávat je svému čtenáři a nebo na ně reagovat. Výchovná funkce se projevuje většinou prostřednictvím drogově závislého hrdiny, u něhož je klíčovým prvkem touha po droze, a od ní se odvíjí dějovost a dynamičnost děje. Skrze hlavní postavu je čtenáři

⁴ Lederbuchová, str. 180

⁵ Hodrová, str. 47

⁶ Tamtéž, str. 48

zprostředkovaná nejen zkušenost s drogami a splňuje výchovnou funkci (kniha *Memento* a *Toxický squat*), ale nabízí také umělecký aspekt (kniha *Anděl*). Tento prvek může být zprostředkován například v motivu prolívání snu či halucinací a reality.

Téma drogové závislosti přesahuje také do jiných žánrů — může se stát součástí sci-fi, horroru, detektivního příběhu aj. Tato bakalářská práce se ovšem soustřeďuje na díla, kde je tento problém klíčovým tématem a je komunikovaný prostřednictvím hlavních postav, kteří jsou drogově závislí a zprostředkovávají tak drogovou zkušenost. Prostřednictvím literárního díla je možné sledovat motivy chování jednotlivých postav, jejich morální hodnoty nebo i kulturně-sociální kontext jejich životů a s tím spojené příčiny a důsledky užívání drog. Příběhy reflektují především změnu vztahů s okolím (rodina, přátelé, práce, studium) či jakým způsobem se užívání návykových látek podepisuje na zdraví jedince. Zde se opět objevuje výchovná funkce textů, které tak varují před nebezpečím užívání návykových látek a odrazují i pocity člověka, který se v této závislosti ocitne a nemůže najít cestu ven.

2. Fikce versus skutečnost

Existují dvě kritéria pro pojetí díla ve vztahu ke skutečnosti. Daniela Hodrová uvádí, že prvním je pojetí díla jako obrazu a odrazu skutečnosti, pro něž je typický mimetický aspekt — aspekt napodobení skutečnosti. A druhým je vnímání literárního díla ve (vztahu k realitě) jako autonomního prvku.⁷ Samotné dílo jistým způsobem reaguje na skutečnost, ať už prostřednictvím realizace jejího obrazu, anebo v rámci kontextu autorské tvorby.

Skutečnost, že je vyprávěný svět výsledkem verbální reprezentace/prezentace a že jeho prostředkem se stává popis, ukazuje, že jeho základní charakteristice přísluší jeho spojení s vnímajícím subjektem.⁸

Pro tento subjekt (čtenáře) je stěžejní kategorie autenticity, protože drogová tematika se bezprostředně vztahuje ke skutečnému světu. Aby byl tento popis autentický, vycházejí autoři většinou ze skutečností zprostředkovaných osudy drogově závislých. Může se jednat například o rozhovory, jako je to u novináře Radka Johna, který přes dva roky sbíral výpovědi narkomanů pro svůj román *Memento*. V moderní době se může autor inspirovat i za pomoci on-line prostoru, Hana Kavurová tak nasbírala svou inspiraci na diskuzních fórech, zabývající se závislostí na návykových látkách. Nebo se může jednat také o práci vlastní imaginace a umělecké prvky samotného textu (Jáchym Topol), které se skutečností kontrastují a podporují tak čtenářovu fantazii.

Autor jako osobnost nelze ztotožňovat s významy textu - postavou, vypravěčem nebo lyrickým mluvčím textu, a to ani v textu autobiografickém.⁹

Celkové vyznění textů o drogách závisí i na tom, kdo je jejich autorem. Autoři autobiografických příběhů, kteří byli nebo stále jsou závislí se tímto mohou odlišovat od autorů uměleckých. Objevují se tak i nové funkce textu, z nichž můžeme vyjmenovat

⁷ Hodrová, s. 111

⁸ Kubíček, s. 79

⁹ Lederbuchová, s. 27

například funkci terapeutickou („vypsání se“ ze svých osudů), na níž upozorňuje v úvodu své knihy také spisovatelka Hana Kavurová.

„Autor díla nabízí určitou sebeprojekci v podobě textu implikovaného autora.“¹⁰ Nemůžeme ovšem pominout, že existuje autorský subjekt. Jedná se o znak autora v díle, která k němu odkazuje, například k jeho postojům, hodnotám či osobnosti.¹¹ (viz. kap. 5.1).

Pro příběhy s drogovou tematikou, ať už se jedná o příběhy fikční nebo autobiografické, je charakteristický prvek, který bychom mohli nazvat „cestou“ hlavního hrdiny. Jedná se o popis, jakým způsobem se dostane do drogové závislosti a jeho „cesta zpět“. Častým jevem je také to, že děj se odvíjí chronologicky a může obsahovat retrospektivní prvky, které čtenáře seznamují s povahou závislosti a jejími začátky (často ve velmi mladém věku). Retrospektivní pasáže mají za účel nastiňovat pozadí závislosti daného jedince. Soustředí se tedy na jeho rodinný život. Častým motivem je disfunkční rodina či trauma z dětství, dospívání, přátelé, kulturní a sociální zázemí a také první kontakty s různými typy drog. Tyto znaky pak tvoří klíčové momenty pro hrdinův život i jeho drogovou závislost.

V mnoha dílech je pak využíván i estetický charakter textu. Tato tematika tak poskytuje rozpracování mnoha motivů a nemusí se jednat pouze o autentické vyprávění o životě drogově závislého člověka, ale je možné využít i umělecký aspekt, například motiv prolínání halucinací a reality či rozdílnost ve výpovědi postavy, když je pod vlivem drog a když není (například v díle Jáchyma Topola).

Postava může procházet osobním vývojem, kdy si svou závislost uvědomuje, ale nechce si tento fakt připouštět a to vede k rozvratu nejen jejího života, ale také jejích vztahů s okolím. Cílem těchto děl není jen varování či popsání skutečnosti, ale na drogy může být nahlíženo jako na umělecký prvek či inspirační zdroj. Tyto rozdílné postupy můžeme reflektovat právě v dílech *Anděl* (Jáchym Topol), *Memento* (Radek John) a *Toxický squat* (Hana Kavurová).

¹⁰ Bílek, s. 264

¹¹ Lederbuchová, s. 30

3. Jazyková a stylová rovina textů v závislosti na tématu narkomanie

Vymezení literatury o drogových závislostech se pojí také s úzkým vymezením sociální skupiny, kterou popisuje. Tato skupina lidí často inklinuje k prvkům nespisovné češtiny, vulgarismům, slangu nebo argotu. A zde musíme poukázat na jejich využitelnost v umělecké literatuře. Pro čtenáře mohou mít tyto prvky vysokou autentickou a výpovědní hodnotu.

Odchytky od spisovné češtiny se budou ukazovat především v rovině morfologické a lexikální. Jednalo by se například o náhradu koncovky „ej“ za spisovné „ý“ nebo písmene „v“ za „o“. V rovině lexikální pak převažují slova vymezená konkrétní skupinou lidí (narkomanů, zlodějů aj.), často negativně zbarvená, argotismy či vulgarismy.

Chlápek přijel toho dne několikrát. Vždy Pernicovi předal prachy. Večer byl pokoj prázdný. Až na jeden oranžovej betlémeček, ten Jatek stopil.¹²

Pro používání těchto jazykových prvků v literatuře je třeba znát jejich přesné významy. V publikaci *Šmírbuch jazyka českého* autor Patrik Ouředník tyto slova přehledně rozřazuje a vykládá slovníkovou formou. Zde bychom mohli uvést příklad z ukázky: „Stopit: schovat, utajit, odstranit“¹³

Svou publikací reaguje na fakt, že častým projevem této skupiny (v literatuře i ve skutečném světě) bývají také argotismy. Argot je součástí obecné češtiny, jedná se o druh sociálně vymezeného dialektu, charakteristického především pro zločinecké podsvětí a společenskou spodinu. V umělecké literatuře zabývající se drogovou tematikou mohou mít tyto prvky funkci zvyšování autentičnosti promluv postav. Argot má také mnoho výrazů, které se zařadily i do dnešní mluvy a ve vybraných dílech se často vyskytují synonymické formy těchto argotických výrazů. Můžeme uvést příklad u slova „heroin“: „herák, heras, háčko, há, ejč, hero (-é-), herodes, krystal, čoko, prášek.“¹⁴

¹² Topol, s. 104

¹³ Ouředník, s. 282

¹⁴ Tamtéž, s. 59

Dalším velmi častým jevem jsou vulgarismy. Jedná se o slova silně expresivní, negativně citově zabarvená, vyjadřující postoj postavy nebo vypravěče k nějaké skutečnosti nebo adresování někomu. Za vulgární se ovšem nepovažuje samotná skutečnost, ale slovo, kterým je pojmenována - například vulgární nadávka nebo pojmenování věci. Vulgárnost mluveného projevu se nemusí odrážet jen ve výběru slov, ale také ve způsobu výslovnosti, v celkovém chování mluvčího nebo může přibližovat jeho sociálně charakterizační funkci (spodina společnosti, mladiství aj.).¹⁵

Jazyk je pro vyprávění stěžejní kategorií. Autor jazyk a výpovědi postav často stylizuje v závislosti na tom, o jaké postavy se jedná a nekopíruje tak běžný úzus.¹⁶ Užití těchto prvků v uměleckém textu zabývající se problematikou drog, jej přibližuje mladšímu publiku a do jisté míry jej vyčleňuje svou jazykovou rovinou. Jazyk je navíc přizpůsoben jeho uživatelům v díle — postavám drogově závislých — a díky tomu děj získává na autenticitě a originalitě. Tvary obecné češtiny se objevují v běžném každodenním životě a v moderní době je časté, že se s nimi může čtenář setkávat prostřednictvím umělecké literatury. Práce s jazykem se netýká jen dialogů a promluv postav, ale také samotného stylu psaní, který je pro jednotlivé autory velmi specifický (viz. 3.1).

3.1 Styl psaní uměleckého díla

V obecné rovině platí, že styl lze chápat dvěma způsoby. Styl individuální (styly jednotlivých autorů) a styl objektivní.¹⁷ Autoři se ve svém stylu (často i výrazně) odlišují a díky tomu je čtenář schopen rozlišit autorský styl konkrétního spisovatele, například rozlišit individuální styl Radka Johna a Jáchyma Topola. Tento fakt je dán tím, že umělec volí specifické vyjadřovací prostředky, které jsou odlišné nejen v rámci funkčních stylů (jasně jde odlišit například styl publicistický od uměleckého), ale také v rámci své individuálnosti, autor užívá stylově příznakových a významotvorných prostředků jako jsou obrazná pojmenování, frazémy, tropy, figury a další.

¹⁵ Lederbuchová, str. 344

¹⁶ Naše řeč, ročník 84 (2001), číslo 2, s. 74-80

¹⁷ Čechová, str. 405

V uměleckém textu se rozlišují také různé kompoziční postupy a důležitou roli zde hraje i kategorie času, v níž se uplatňuje například chronologický nebo retrospektivní postup (či prolínání přítomnosti a minulosti). Tyto aspekty můžeme popsat na základě komparace vybraných děl *Anděl* (Jáchym Topol), *Memento* (Radek John) a *Toxický squat* (Hana Kavurová).

Autorský styl také závisí i na samotné osobě autora, vyvíjí se dle jeho věku, kontextu jeho tvorby a také závisí na jeho osobních vlastnostech či profesi. Tuto skutečnost lze ilustrovat i na vybraných dílech (viz. kap. 4).

4. Komparace vybraných beletristických děl české literatury

Vybraná díla *Anděl* (Jáchym Topol), *Memento* (Radek John) a *Toxický squat* (Hana Kavurová) jsou srovnávána na základě vybraných kritérií — tematičnosti, strukturace textu, komunikačního záměru (funkce), jazykové a stylové roviny. V závislosti také na individuálním přístupu autora k textu, se setkáváme i s rozdílnými přístupy v pojetí narkomanie jako literárního tématu.

4.1 Anděl

Román Jáchyma Topola s názvem *Anděl* byl poprvé vydán v roce 1995. Po listopadu 1989 začala vznikat nová nakladatelství (například Archa, Host, Vokno, Inverze a další) a díky tomu si „...čtenářskou pozornost budí nejen „klasika“ českého undergroundu, ale svůj široký čtenářský okruh si úspěšně nachází i tvorba mladší undergroundové generace — prózy Jáchyma Topola nebo básně J.H. Krchovského¹⁸“¹⁹.

V tvorbě Jáchyma Topola se projevují americké impulsy, jedná se například o „... oživení zájmu o mytologický výklad světa a o polozapomenuté domácí i exotické zdroje mysticismu (zen, tao, šamanismus, mýty amerických Indiánů a další.)“²⁰

Z hlediska popisování drogové závislosti v novele *Anděl* se setkáváme s jejím velmi estetickým pojetím. Umělecká práce s tímto tématem se odráží na metaforičnosti a užití

¹⁸ J.H. Krchovský (*1960) je český básník a hudebník. V době kom. režimu publikoval v samizdatu. Mezi jeho vydané sbírky patří například *Jarní elegie*, *Valčík s mým stínem* nebo *Poslední jaro*.

¹⁹ Pilař, str 97-98

²⁰ Tamtéž, str. 93

specifických uměleckých prostředků. Svou specifičnost si dále zachovává také na jazykové úrovni — je zde zastoupeno mnoho výrazů z nespisovné češtiny (argot, nespisovné tvary, vulgarismy) střídajících se spisovnou podobou jazyka. Zajímavé je také členění textu, v němž není naznačená přímá řeč a je psán jako stylizace mluvené řeči z pohledu hlavního hrdiny.

Knihy využívá několik metaforických rovin, které zapadají do tématu drogové závislosti. Anděl má symboliku křižovatky lidských životů, rozhodnutí hlavního hrdiny a vykoupení v kontrastu se skutečnou křižovatkou Anděl. Touto metaforikou a estetičností se výrazně odlišuje od ostatních děl, které se soustřeďují spíše na popis osudů drogově závislých jedinců.

Metafory pokračují také v užití dalších jmen v knize. Jméno Jatek, hlavní postava příběhu, je vytvořeno z iniciál jména autora Jáchyma Topola a podobnosti se slovem „jotka“, plným krve — hlavním symbolem díla *Anděl*. Další postava Ljuba, jejíž jméno má symbolizovat lásku, ztělesňuje jistotu a zasazenost v Jatekově realitě. Věra, druhá Jatekova milénka, naopak reprezentuje víru, nespoutanost a osvobození od reality. Věra je zde spojována souslovím „kněžka blaha“ — zprostředkovatel štěstí v podobě drog. Od ní se Jatek navrácí zpět k Lásce (Ljubě) a také pryč od světa narkomanů.

Ve jméně Nad'a je využita podobnost se slovem „naděje“. Tato postava naopak zprostředkovává naivitu a nevinost. Posledním jménem, které využívá stejný princip podobnosti je Pernica (podobnost se slovem „perník“, „pervitin“). Přenesení symbolického významu na jméno mu ovšem neubírá na autentičnosti.

Autentičnost je v díle umocněna také skrze vnitřní monology hlavní postavy, ale i samotným stylem vyprávění v er-formě. Přestože je podněcována autentičnost situací, Jatekovo vyprávění je v knize zpochybňováno samotným autorem a je tak znovu poukazováno na Jatekovu narkomani.

Jatekovo vidění světa je drogami poznamenáno a čtenářovi zprostředkovává hranici mezi halucinacemi a skutečným světem. Jatek zažívá také vidění nebo předzvěsti určitých událostí, kterým věří a spadají až do magické víry než do pokřivené drogové halucinace. Takovým příkladem mohou být krvácející oblaka, která se v počátku románu objevují v Jatekově vidění. Motiv krve má dále zásadní roli ve výrobě nové drogy.

Samotná cesta hlavního hrdiny není tak jednoduše viditelná jako v ostatních dílech. Nejedná se o popis osudu narkomana, který spadl do problému droga a snaží se z něj dostat. Zde se jedná o komplexnější sérii motivů navazujících přímo na sebe a společně tak tvoří až magickou symboliku, která z knihy *Anděl* nedělá jen prostý příběh o drogách.

Hlavní postava Jatek je velmi komplikovaná osobnost, která i přes veškeré problémy, nejen s drogami, si uchovává určité morální hodnoty, které pak pomáhají čtenáři v nalezení pravdy. Příběh je vyprávěn retrospektivně, Jatek z léčebny vzpomíná na svůj vlastní život (podobně jako hrdina v retrospektivních pasážích *Mementa*).

Přichází pro něj několik klíčových okamžiků — první kontakty s drogami, období prvního zaměstnání, první lásky a bydlení v novém bytě na Smíchově. Tam se seznamuje se sousedkou Ljubou (Láska), která se stane jeho milenkou. Do příběhu vstupuje postava Pernici a Věry, s níž pak Jatek odjíždí do Paříže. Zde je čtenář konfrontován s pravým „feťáckým“ životem.

Jejich bezstarostné drogové opojení netrvá věčně. Věra s Jatekem se při výrobě nového typu drogy pohádají a při rvačce se i poraní. Díky tomu vzniká nová droga s názvem Nebe, která závisela na náhodných přísadách nalezených v jejich pařížském bytě a směsí jejich krve. Jatek se po této události rozhoduje, že si takto nepřeje žít a vrací se do Prahy.

Bylo to děsný. Bylo jim děsně. Ráno v rozházených polštářích. Těžký zmatení. Ani ruku nejde zvednout. Kam až to může jít, říkali si a nechtěli pohlídnout jeden na druhýho. Ale... ale pak se něco stalo. Ještě toho dne. To už byli navzájem polepený náplastma.²¹

Jatek se vrací zpět za Ljubou, pryč od drog a plánuje jejich společnou budoucnost. Poté se opět zjeví Věra s Pernicou a dožadují se na Jatekovi výroby drogy Nebe, které svým názvem navazuje na Jatekovu vidinu krvácejících oblak. Když je Jatek odmítne s tím, že neví, jakým způsobem vytvořit požadovanou látku, tak unesou Ljubu. Ljuba potratí Jatekovo dítě, z něhož poté získají nejpodstatnější přísadu - Jatekovu krev.

Zlomený Jatek jde za Verou, vytvoří Nebe a nakonec ji zamkne v bytě, protože se mu hnusí a už s ní nechce nic mít. Zajede na místo předání drogy, do trafiky. Zde jsou postavy konfrontovány s další šokující událostí - nacházejí ve vaně mrtvou dceru trafikanta, kterou zavraždila její matka, náboženská fanatička („Anděl“ zde funguje jako symbol její fanatické

²¹ Topol, str. 70

víry). Postava Perenici je při tomto pohledu tak šokována, vezme si celý krystalek Nebe a zemře. Jatek místo zapálí — tímto se vyrovnává se svým osudem a uteče za Ljubou.

Kniha se skládá z dvaceti kapitol, které zprostředkovávají několik vedlejších linií vyprávění, které se na konci díla prolínají. I mrtvá dívka ve vaně má vlastní část příběhu, která zobrazuje její naivní pohled na svět, který je pro nevinnou dívku velmi krutý a nehostinný. Kniha *Anděl* tak nepopisuje jen osud drogově závislého mladíka, ale také reflektuje skutečnost, že drogy mohou ničit život nejen jejich přímým působením, ale i nepřímo prostřednictvím drogově závislých osob ovlivňujících své okolí.

Pro dílo Jáchyma Topola je důležitá především estetičnost a jeho umělecká hodnota.

„Tato hodnota vstupuje do mnohonásobných vztahů a stává se ve významové struktuře textu svou sjednocovací schopností silou, pod jejímž vlivem prožíváme a hodnotíme všechny hodnoty umění jako komplex...“²²

Popsání drogové závislosti jako morálně-psychologického problému, kterému je literární postava vystavena, se zde děje na pozadí mnoha metafor a komplikované práce se symboly. Téma návykových látek je zde bráno jako určitý inspirační zdroj k tvorbě fikčního světa s hlavní postavou Jateka. Jedná se o jeden z mnoha přístupů k tomuto tématu. Je pravděpodobné, že tento konkrétní postup bude cílit především na dospívající a dospělé čtenáře (primární je estetická funkce uměleckého textu, sekundárním je výchovná).

4.2 Toxický squat

Kniha *Toxický squat* je debutem mladé autorky Hany Kavurové z roku 2008 (vydalo nakladatelství XYZ, druhé vydání roku 2018). Popisuje téma narkomanie a prostředí drog, detailně reflektované na životě dvou adolescentních sester — Anny a Natálie.

V úvodu autorka píše, že se nechala inspirovat především v prostředí internetu, diskuzemi o tématu drogové závislosti, kde se (dle jejích slov) vypisují lidé ze svých smutků a přiznává se, že i některé úryvky, které prostřednictvím těchto diskuzí získala, používá v původním znění. „Snad se nebudou zlobit [uživatelé int. fóra], když tady i něco „svýho“

²² Lederbuchová, s. 334

objeví.²³ Dále ve svém úvodu zmiňuje také informaci, že si nepřeje, aby kniha fungovala jako „obhajoba drogového světa“, ale spíše jako varování pro potenciální uživatele drog.²⁴

Hlavní hrdinkou příběhu a zároveň vypravěčkou je mladá Anna, která si nechává říkat přezdívkou Jablko. Její příběh je vyprávěn chronologicky v ich-formě, která je doplněna častými vnitřními monology, popisujícími Anniny vnitřní myšlenky, vysvětlují důvody jejího jednání a také reflektující proměnu její vlastní osobnosti. Do prvního kontaktu s drogami se dostává v období dospívání, které často pro vývoj jedince zásadní a je zde poukázáno na to, že pro mladého člověka je tento kontakt zcela jiným zážitkem než pro dospělého.

Když člověk zkusí drogu ve třiceti, skoro určitě si řekne: „Páni! To bylo něco!“ Líbí se mu to. Ale ve svém věku už dávno ví co všechno drogy obnášej... Pokud, si ale drogu vezme patnáctiletý člověk, objeví něco, co ještě nikdy nezažil. A řekne si: „To byla jízda! Proč já bych se měl furt o něco snažit, když bezva náladu můžu mít, kdy chci.“²⁵

V této citaci se odráží také výchovná funkce textu, na níž upozorňovala i sama autorka ve svém úvodu. Jeho účelem by mělo být varování před nebezpečím drog. Text je díky svým specifickým jazykovým rysům velmi přístupný a atraktivní pro mladé čtenáře, na něž je také výchovná funkce cílena.

Anna kvůli své závislosti utekla z domova v mladém věku. Na počátku knihy bydlí již ve squatu s ostatními narkomany. Ti tvoří v jejím pohledu komunitu, do níž ona chce patřit, ale zároveň se z ní chce do jisté míry vyčleňovat. Vyhovuje jí sounáležitost, ale je si vědoma faktu, že se jedná pouze o povrchní pocit přátelství, protože pro narkomana je vždy na prvním místě droga. Ve svých retrospektivních vzpomínkách se vrací do období před útekem z domova, ke své rodině, sestře a rodičům, ale nyní její novou rodinu tvoří ostatní obyvatelé „toxického squatu“.

Squat je odrazem společenského dna, kde se Anna u svých takzvaných přátel setkává s postupnou destrukcí osobnosti člověka, po tělesné i duševní stránce. Přestože je svědkem této lidské rozloženosti, tak si nechce připustit, že by někdy mohla dopadnout jako oni. Na

²³ Kavurová, s. 9

²⁴ Tamtéž

²⁵ Kavurová, s. 79

drogách je závislá těžce, ale užívá je krátkou dobu na to, aby se u ní projevil markantní změny na těle (hnijící rány, nekrózy loketních jamek atd.).

Příkladem této drogové sebestrukce je i její nejbližší přítel, mladík jménem Žoro, s nimž chodila do školy a líbil se jí, ale nyní je jí ho spíše líto, vypadá jako „kostra“ — změny těla následkem drogové závislosti. Dalším členem její nové rodiny je mladík Kocour, který představuje symbol naděje. Anna se do něj zamiluje a on ji přemlouvá, aby přestala s drogami, což ovšem ona nechce. Se symbolem naděje pracuje autorka i ve vyobrazení další postavy, drogově závislé Alinky (význam jména je přejat z pohádky *Alenka v říši divů*), která dovedla Anču do squatu. Má časté haluciance a nežije v reálném světě - myslí si, že je beruška. Má strach, že ji jako berušku zaplácnou, protože si ji spletou s obyčejnou mouchou a Alinka stále hledá ostatní beršky. Tato situace je metaforou jejího nenaplněného života, její duše je uvězněná v objetí drogy a ona nikdy nebude schopna začlenit se do normální společnosti. Alinka je tak příkladem destrukce mysli, žije ve vlastní říši divů.

Nezačlenitelnost do společnosti vypravěčka reflektuje na motivu neviditelnosti. Případá jí, že pro ostatní lidi, kteří nejsou drogově závislí, je neviditelná. Může se jednat o představu podpořeno její toxickou psychózou, nebo její reálný pocit, který je vyobrazením kontrastu mezi těmito dvěma světy. Anna se ve světě drog vyčleňuje svou přemýšlivostí. Ta se projevuje především prostřednictvím rozsáhlých vnitřních monologů, úvahových pasáží a častých řečnických otázek. Je vidět, že Anna se ještě ocitá na pomezí dvou světů a stále se zvládne zamýšlet nad svým vlastním osudem.

Annin nejlepší kamarád Žoro utíká ze squatu a Anna je z něj sama vyhozena poté, co je nařčena, že zapříčinila smrt jednoho obyvatele, který si ovšem sám „píchl zlatou“. Jablko se tedy rozhodne hledat Žora, ale po delším neúspěchu se rozhodne vrátit domů, do místa, kde oba vyrůstali (blíže nespecifikované maloměsto). Při dostavení prvních abstinčních příznaků se začne zajímat především o svou dávku - nikoliv o to, zda se vrátí k rodičům nebo najde Žora. Na žebříčku hodnot narkomanů je dávka vždy nejvyšší. Anna najde svého starého dealera, s nimž se seznámila v době, kdy začínala s drogami a koupí si od něj dávku. Rozhodne se jít na veřejné záchody, do konkrétní kabinky, kam chodila vždy se svým nejlepším kamarádem a tam ho také najde — mrtvého. Žoro jí zanechává dopis na rozloučenou, kde vysvětluje svoje jednání, omlouvá se jí a odráží opět výchovnou funkci, kdy přímo varuje čtenáře před závislostí.

Jablko, buď silná a vydrž to do konce. Do nového života... Buď tady a varuj další generace hlupáků jako jsme my.²⁶

Anna je vyděšená, jedná se o první konfrontaci se smrtí blízké osoby v důsledku drog, ale zároveň projevuje velmi malou míru empatie (jde si dát dávku o kabinku vedle). Její neprojevení smutku sama vysvětluje tím, že si je jistá, že Žoro má už klid. Zde je tedy klíčovým motivem smíření se se smrtí a motiv smrti jako vysvobození. Konfrontace s jeho smrtí Annu vede k zamýšlení se nad vlastním životem a oslovuje ho ve svých myšlenkách a je to první okamžik, kdy si uvědomí svou závislost a to, že by se mohla změnit.

Já se, Žoro, nepovažuju za zlého člověka. Dokonce si myslím, že nejsem povreční jako většina mých vrstevníků a snažím se být společnosti prospěšná... Ale zatím to vůbec vidět není, páč dělám něco, čím ubližuju sobě a hlavně ostatním. Někdy mám pocit, že jsem nakažená nějakou nemocí.²⁷

Po tomto incidentu se Anna vrací domů, kde se shledá s rodiči, kteří jí přehlížejí a zde se opět objevuje motiv neviditelnosti. Jediný, kdo jí „vidí“ (ve smyslu komunikuje s ní) je její starší sestra Natálie. Anna se vrátí do jejich společného pokoje, což symbolizuje i návrat do dětství, návrat k rodině.

Nic ovšem nemůže být stejné, čas nejde vrátit a Anna si uvědomuje, jak moc jí závislost poznamenala. Navštěvuje místní podnik, kde její problémy začaly, s názvem Wymejvárna a setkává se s bývalými spolužáky a dalšími přáteli, co jí opět strhávají na drogové scestí.

Zde se ukazuje, že narkomanie není jen problémem velkoměst. Stejně tak, jako se může objevit u každého jedince, může být také kdekoliv. Anna a Natálie žijí na malém předměstí, kde se lidé dobře znají, často se potkávají a také rozebírají osudy ostatních. Zde se Anna dozví, že i její sestra Natálie se stala těžce závislou, ale daří se jí to tajit před rodiči a širším okolím.

S novou skutečností se pojí také snaha hledat viníka své těžké životní situace. Vinu drogově závislí často hledá kdekoliv jinde, jen ne u sebe. Vypravěčka tvrdí, že narkoman

²⁶ Kavurová, str. 76

²⁷ Kavurová, str. 181

nemůže za to, jak byl vychováván či jaký příklad mu nabízí společnost, v níž žije. Nakonec si uvědomí svou vlastní chybu - drogy pro ní začínaly jako rozptýlení, zábava a přerostly v nepřekonatelný tíživý problém, do stavu, kdy tělo bez omamné látky není schopné normálně fungovat. Sestry dál užívají drogy, ale Anna si přeje svou sestru zachránit před nevyhnutelným osudem. Vždy na ní vzhlížela jako na vzor a nechce, aby následkem drog nakonec zemřela. Obě sestry se tak potýkají s těžkou závislostí, která je vždy proložena krátkým obdobím odvykání provázeného představou, že zvládnou „být čisté“. Odvykání je pro obě téměř nepřekonatelná překážka, na níž je třeba mnoho vůle, naděje a také podpora.

Velkou podporu v odvykání paradoxně nenachází u svých rodičů, kteří se dozvědí, že i Natálie je drogově závislá. Rodiče jednájí metodou zákazů, neumí tuto situaci řešit a zároveň se vyrovnávají s faktem, že jejich děti ztratily dětství a i oni ztrácí je.

Anna ani Natálie se ovšem drog nemohou vzdát. Je zde popsána jejich složitá cesta, nekonečný kruh odvykání a namlouvání si myšlenky, že ony mohou přestat, když budou mít dostatečnou vůli. Vůle je ovšem největším nepřítelem narkomana. Obě drogy milují, což je popsáno také prostřednictvím personalizované postavy pana Heroína a pana Pervitina.

Zlomový okamžik nastává, když se Anča snaží sehnat peníze na drogy s partou neznámých „feťáků“. Ti se rozhodnou, že vykradou samoobsluhu, patřící otci jednoho z nich. Domnívají se, že v ní nikdo nebude, ale jsou překvapeni majitelem, kterého jeho syn v krizové situaci praští do hlavy na nechá bez pomoci krvácet na zemi. Annu tato situace šokuje a poprvé si plně uvědomuje, kam jsou lidé kvůli drogám schopni zajít. Stejný moment vyobrazení toho, co všechno je schopen jedinec udělat pro dávku je i v knize *Memento*, kdy hlavní hrdina Michal nabízí své tělo, páchá různé trestné činy a také lže, jen pro vidinu jediného - drogy (viz. 5.2) V *Andělovi* je tento motiv také velice markantní, pro drogu je zde zapříčiněn potrat a rozbité veškeré sociální vztahy napříč postavami (viz. 5.1). Všechny tyto okamžiky pak profilují jedincovu osobnost a často také znamenají zásadní zvrát (především v *Andělovi* a *Toxickém squatu*).

I Natálie zažije klíčový okamžik, který modifikuje její osobnost - předávkování jejího přítele Tomáše. Tváří v tvář cizí smrti se začne bát také o svůj vlastní život a to je umocněno ještě více, když se dozvídá, že je těhotná. Těhotenství berou obě sestry jako nový začátek, naději, díky níž mohou žít nový život bez drog.

Na pozadí motivu naděje se objevuje také další zásadní motiv a tím je víra. Jejich kamarád z party jménem Očko je zavede zpět do squatu, kde se obě sestry snaží odvykat a několik měsíců se jim to skutečně daří. Anna se setkává s další postavou, s mladíkem jménem Max, který si říká Max Spasitel. Věří v Boha a nakonec je to on, kdo pomůže oběma sestrám nejvíce, když se Natálii narodí dítě.

Nejsilnějším motivem, který se zrcadlí na začátku díla i na jeho konci, je motiv útěku. Natálie utíká od své sestry, rodičů a svého dítěte, zanechá za sebou dopis, kde vysvětlí, že je HIV pozitivní a nechce nést svůj díl viny a odpovědnost za své dítě. Motiv útěku není představován jen prostřednictvím úniku fyzického (z domova, od dítěte), ale také úniku do jiné reality, úniku do drog nebo do šílenství (postava Alinky). Anna se na konci rozhodne žít normálním životem a začne chodit s Kocourem, bývalým spolubydlícím ze squatu, který pro ni od počátku ztělesňoval naději a také se dále stýká se svými rodiči. Začleňuje se do normálního života a zjišťuje, že existuje štěstí, které není tak povrchní jako to zprostředkované drogou.

4.3 Memento

Dílo *Memento* Radka Johna vyšlo poprvé knižně v roce 1986. Předtím vycházelo prostřednictvím vydávání na pokračování a později z něj autor vypracoval rozsáhlejší dílo, zakládající se na skutečných výpovědích narkomanů, které sbíral v rámci své publicistické činnosti. Dílo tak slouží jako obraz závislých mladých lidí v 70. a 80. letech, kdy v Československu byly drogy teprve na vzestupu (časoprostor je obdobný jako u Topolova *Anděla*).

V úvodu knihy uvádí autor dva citáty lékařů o nebezpečí návykových látek a o velmi nízkém počtu vyléčených osob a přidává poznámku o tom, že jména osob, kterými tato kniha byla inspirována, jsou změněna.²⁸

Radek John díky své profesi novináře a zájmu o drogovou problematiku, nasbíral mnoho výpovědí skutečných narkomanů a jejich osudů. Povolání ho tak přivádí k aktuálním sociálním tématům, která ztvárňuje reportážním stylem, specifickým právě pro román *Memento*. Sbíráním materiálu na tuto knihu strávil téměř dva roky a zmapoval tak drogové

²⁸ John, str. 12

prostředí, v letech vydání knihy stále velmi nové a neznámé. Prostřednictvím tohoto díla své čtenáře nejen seznamuje s tímto prostředím, ale také varuje před nebezpečím užívání návykových látek.²⁹

Vypravěčem je drogově závislý Michal Otava, který se probouzí po předávkování a je následně hospitalizován v nemocničním zařízení. Děj je vyprávěn retrospektivně, vyskytují se zde pasáže Michala v nemocnici, které přecházejí ve vzpomínky, v nichž reflektuje svůj život. Příběh je psaný v er-formě, která se prolíná s ich-formou. Tato skutečnost čtenáři umožňuje určitý náhled do Michalova myšlení, vysvětluje jeho jednání a vztahy k okolí a také k drogám.

V retrospektivních vzpomínkách se vrací do doby dospívání a studia na gymnáziu, ale toto střídá jeho parta kamarádů, s nimiž začne užívat drogy. S mládím se vážou i první lásky - spolužačka z gymnázia Olina a Eva, která napomohla jeho stažení do drogové závislosti.

Z počátku si, jako mnoho dalších narkomanů, namlouvá, že může přestat, bere drogy jako pouhé uvolnění a sám si uvědomuje jejich nebezpečí.

„Slib, že nikdy nezačneš s injekcema!“³⁰ Citace reflektuje počátek drogové závislosti, představuje malý krok k tomu vypěstovat si těžkou závislost, z níž se jedinec pak složitě dostává.

Rodiče Michala se dozvídají, že je drogově závislý. Se svým otcem nemá dobrý vztah a jeho matka není schopna racionálně jednat - nechce si připustit fakt, že je její syn narkoman a stydí se, že jeho stav přehlížela a nechala jej zajít tak daleko. Přesto při Michalovi stále stojí, zde se objevuje silný motiv mateřské lásky.

Po prvním kontaktu s drogami a útěku za svou partou se opět vrací domů, ale vše se již změnilo. Jeho otec je v díle popsán jako velmi přísný a nastavuje mnoho rodinných pravidel, které mladý Michal nesnese a opět užívá drogy. Otec jej nakonec vyhodí z domu, a on nachází přátele a také přechodnou rodinu v partě narkomanů. Zamiluje se do narkomanky Evy, žijí spolu, ale pro svou denní dávku musí krást. Jejich dávky se postupně zvyšují, proto pro peníze zachází tak daleko, že Michal prodává své tělo drogovému dealerovi Richardovi a nakonec i společně s Evou drogy vaří a distribuují.

²⁹ Uhlířová [online]

³⁰ John, str. 64

Kvůli tenčí zásobě drog se rozhodnou pro vykradení lékárny a následně jsou i se svou partou zatčeni. Následuje soudní proces, v němž se jasně ukazuje detailní reportážní přístup Radka Johna. Michal se tak dostává do vězení, které vytváří určitý kontrast s jeho pobytem v kasárnách na vojně.

Jenže nakonec jsem si vlastně stereotypu užil víc než kdokoliv jiný. Stereotyp fetování, věčné shánění látky, věčné návraty do léčebny, do kriminálu.³¹

Po propuštění z vězení se snaží abstinovat, stejně tak jako jeho přítelkyně. Největší oporou je Michalova matka, která se stále snaží vidět lepší budoucnost pro svého syna. Michal také navštěvuje ústavy a snaží se své závislosti zbavit, ovšem marně. V těchto momentech se zde objevuje postava lékaře, zprostředkovávajícího (často velmi bolestnou) pravdu.

„[Lékař:] Vaše matka se na vás upnula. Vztah k vám ji neohrožuje jako vztah s vaším otcem. Je bez sexu, bezpečný, jistý. Dítě ji musí milovat, protože je na ní závislé. Proto vám ani nechce dopřát, abyste vyrostl.“³²

Do Michalova života ovšem zasáhne další nečekaná událost - Eva je těhotná. Při představě normálního života a rodiny, se vzdává také představy, že by dál vařil drogy. Další rána přijde, když najde Evu v kaluži krve. Zkoušela novou substanci drogy, kterou jí dal Michalův kamarád Honza, s nimž „vařil“. Protože Michal se vzdal vaření drog, vysloužil si od jeho společníka trest a Eva jej našla zmláceného v bytě a zavolala mu záchrannou službu.

Jejich společná cesta nakonec vede do léčebny v Bohnicích. Michal ovšem poté dál vaří a léčebnu Michal nakonec vyměňuje opět za vězení. Tam poznává známé tváře a nakonec se i dozví hroživou pravdu - během jeho pobytu ve vězení si Eva vzala život.

Zde se objevuje motiv šílenství - Michal trpí paranoiou, představuje si, že Evu někdo zabil a jdou si i pro něj samotného. Své stavy si vybíjí i na matce, kterou viní za Evinu smrt i za jeho vlastní osud (stejný motiv shazování viny na druhé se objevuje i v Toxickém stavu). Opět se dostává do léčebny, kde se linie příběhu spojuje a vyprávění je v reálném čase. Tři měsíce po svém propuštění ho jeho matka nejde předávkovaného v bytě. Zavolá mu

³¹ John, str. 150

³² John 177

záchrannou službu, Michal je tak převezen na ARO a hospitalizován. Michal má po probuzení trvalé poškození mozku, které se projevuje jeho netečností vůči okolí a nezvládání základních osobních potřeb. Zde se ztrácí i jeho naděje na uzdravení nebo na normální život.

S platností od 1.1. 1985 byl na seznam omamných látek, na které se vztahuje zákaz výroby a přechovávání, připsán pervitin. Výroba, držení, distribuce a šíření pervitinu jsou tedy od tohoto data zákonem postihovány³³

Tato citace odráží fakt, že v období 80. let jsou drogy stále velmi neznámé. V dnešní době je tomu ovšem jinak, proto je dobré toto téma stále aktualizovat. Drogy se netýkají jen spodních společenských vrstev, ale mohou ovlivňovat každého z nás. Výchovná funkce, nejen v románu *Memento*, je tedy zásadní pro tento typ literatury a je přínosná stejně jako reportážní popis užívání a následků drogové závislosti.

³³ John, s. 305

4.4 Komparace a uchopení tématu drogové závislosti ve vybraných dílech

Přístupy k tématu drogové závislosti se ve vybraných dílech liší. V kategorii funkce textu se dostává u Jáchyma Topola estetičnost textu a umělecká hodnota. Drogy zde vytvářejí prostor pro rozpracování alternativního světa halucinací, které pak kontrastují s realitou. John a Kavurová se naopak soustřeďují především na popis „cesty hlavního hrdiny“. Jedná se nejen o cestu do drog, ale také retrospektivní náhled do minulosti hrdiny, který vysvětluje jeho inklinaci k braní drog, vztahy s okolím nebo jeho tragický konec.

Topol téma užívá v souvislosti s dalšími motivy a také s metaforičností, vysokou mírou obrazovosti, a tím dějovost posouvá jinam, využívá více vedlejších postav, které mají i vlastní dějové linie a nemusí se jednat o drogově závislé osoby. *Anděl* tak popisuje i další sociální a osobní problémy, jako je zrada, fanatismus, šílenství nebo domácí násilí na pozadí popisu drogově závislého Jateka a jeho života.

Topol prokládá text aluzemi do té míry častými, že ony samy - vedle prvků, jež má autor plně pod kontrolou - emancipují a nesou vlastní sdělení.³⁴

V drogách je možné spatřovat jiný svět, narativ je obohacen například o prvky halucinací či vhledu do jiného světa, stejně tak jako je modifikována realita v díle, je zde modifikován i jazyk díla - u *Anděla* se jedná o nejhojnější užití argotových výrazů a vulgarismů z popisovaných děl.

Vybrané knihy se zabývají také důvody braní drog a jejich následky, reflektované na lidských osudech. Podobné rysy jsou také v práci s konkrétními motivy. Silnou roli zde sehrává motiv víry a naděje, který je společný pro dílo *Anděl*, *Memento* i *Toxický squat*. Upozorňuje na to, že drogově závislí se často upírají k naději, že se dostane z drog a povede normální život a nebo se může také jednat o naději ve vidině blížící se smrti. U Kavurové a Topola se tato naděje odráží také i na pozadí náboženské víry, kdy u Kavurové vystupuje postava Maxe Spasitele, věřícího v Boha a u Topola se jedná o vyobrazení náboženského fanatického kultu.

³⁴ Novotný, str. 96

John se vyčleňuje svým reportážním přístupem, který se odráží v jeho novinářské praxi, kdy sbíral výpovědi narkomanů. Detailně popisuje jejich život a motivy jejich závislosti, s níž se pojí vysoká míra autentičnosti.

S pojmem autentičnosti se snaží pracovat i Hana Kavurová. Téma drog rozpracovává zábavnou formou, kterou se snaží přiblížit toto téma mladším čtenářům (na rozdíl od Topola, u nějž se může předpokládat určitá čtenářská znalost jeho recipientů). Pojem autentičnosti příběhu ovšem rozrušují stylistické i logické nedostatky, které mohou napovídat o tom, že se jedná o dílo amatérského spisovatele. Například v něm uvádí, že hlavní hrdinka Anna byla s panem Pervitinem v kontaktu dva roky a v další pasáži díla uvádí, že její závislost na pervitinu trvá již pět let (přestože čtenář nezaznamenal žádný časový skok a děj plyne chronologicky). Dále se v první části knihy popisuje prostředí squatu spíše jako komunitního centra, kam chodí závislí odvykat (mají vedoucí, fungující kabinkové toalety aj.), ovšem v další části knihy je tento prostor líčen jako skutečné „squaterské doupě“, kde lidé spí na matracích na zemi, všude jsou odpady, použité jehly a oprýskané zdi. V díle jsou také primitivnější promluvy postav (srovnání s *Mementem* a *Andělem*), které ovšem mohou být záměrným vyobrazením nelogičnosti jejich přemýšlení. Můžeme uvést příklad v citaci hlavní hrdinky: „Mám nervní nervy.“³⁵ Tyto nedostatky mohou být zapříčiněny také nízkým věkem autorky nebo její nedostatečnou autorskou zkušeností.

³⁵ Kavurová, str. 53

Závěr

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku drogové závislosti ve vybraných dílech české moderní literatury. Soustředí se na popis a komparaci přístupů k tématu v novele *Anděl* od Jáchyma Topola, románu *Memento* od Radka Johna a díla *Toxický squat* od Hany Kavurové.

Teoretická část této práce se zabývá především kategorií vypravěče, postavu drogově závislého hrdiny, čtenáře, fikce a skutečnosti, které nás uvádí do literární teorie a vybraných kategorií, s nimiž se pak pracuje v analýze jednotlivých děl a zachycuje také vymezení problematiky drogové závislosti v umělecké tvorbě. Dále se zabývá přístupy k drogové problematice v textu a jazykové a stylové roviny díla. Snaží se o srozumitelné vysvětlení funkcí textu a jejich působení na čtenáře.

Poslední kapitola se zabývá analýzou jednotlivých děl, zaměřující především na vybraná kritéria: tematizaci, strukturu, komunikační záměr a jazyk. V rámci této kapitoly jsou díla srovnávána a je poukázáno na jejich rozdílné přístupy a prvky.

Metody práce se zaměřovaly na komparaci konkrétních děl, jednalo se především o metodu close-reading, vlastní interpretaci díla a o důkladnou práci s odbornou literaturou, která se zabývala literární teorií, naratologií či kontextu tvorby vybraných děl.

Výsledky práce, vycházející z analýzy jednotlivých děl, reflektují možnosti uchopení tématu drogové závislosti v umělecké literatuře. Je zde poukázáno na tři rozdílné přístupy, popsané na základě hlavní funkce textu - estetická, reportážní a zábavná. Všechny tyto postupy mohou být užity v beletrii zpracovávající toto téma. Na tento fakt reaguje i praktické část této bakalářské práce, kde se objevuje i modifikace jazyka vyprávění a větší množství vypravěčů.

Důvodem tohoto teoretického zaměření byl zájem o nové pojetí příběhu o drogách (například vložení estetických prvků či práce s jiným typem postavy). K volbě tématu bakalářské práce také přispěla snaha poukázat na to, že existují rozdílné přístupy k drogové problematice v literatuře a z nich vznikají i rozdílná díla, přinášející čtenářům jinou hodnotu. Nemusí se jednat pouze o popis života drogově závislé osoby, ale do tvorby mohou vstupovat také nové činitele děje (halucinace, sny, protínání reality) či drogy mohou být vnímány také jako inspirační zdroj pro samotnou uměleckou tvorbu.

Autorka bakalářské práce by své výstupy chtěla dále využít ve vlastní tvorbě a napsat knihu, která bude na toto téma reagovat a případně jej i aktualizovat.

Praktická část bakalářské práce

Potížisté

• Dominik

Každý v životě něco krade a neříkejte mi, že to tak není. Nemusí to bejt hmatatelný, šlohnout se dá třeba i čas. Já se ale zaměřuju jen na věci, který si můžu nacpat do kapes, protože ty jsou v dnešním světě stejně nejdůležitější. Pro mě teda určitě.

Jdeme na to. Je to až směšně snadný, obzvlášť když mi do karet hraje i počasí. Leje jak blázen, některý lidi skoro běží nebo divně poskakujou, aby se vyhnuli loužím. Nejlepší na tom je, že se zaobíraj tolika zbytečnostma, třeba jestli nepřijdou pozdě do práce, kterou stejně bytostně nenávidí. Pak si často nevšimnou, že jim ze zadní kapsy kalhot nebo z kabelky zmizí peněženka nebo — ještě líp — klíče od auta. Jak jsem řek, naprosto easy.

Když šlohnete klíče, musí sled událostí nabrat novou rychlost. Nemůžete čekat na policajty, až vás někde zhaftnou. Často stačí jen svižným krokem obejít nejbližší parkoviště, párkrát zmáčknout ten zázračnej čudlík, a pokud na vás něco zamrká — máte prostě štígro. Rozhodně nejsem tak blbej, že bych se snažil ukrást celý auto, jak v nějakým americkým filmu. Ale lidi fakt asi neví, co znamená „auto není trezor“, z toho mám vždycky záchvat smíchu. Mezi moje nejlepší úlovky patří starší notebook, zrcadlovka nebo obálka s prachama pro nějakýho random syna Jiříka k narozeninám.

Ale to kapsářství je trochu lepší, to se přiznám. Čistá práce. Mojí nejlepší kamarádkou je nepozornost všech těch namyšlenezích páprdů, jejich paniček a jinejch ňoumů, co chodí tady po městě. Stačí si jen vybrat.

Erik říká, že když si hledám oběť, tak mhouřím oči. Vždycky jsem si myslel, že to není pravda, ale jednou jsem se u toho fakt přistih. Stojím u výlohy obchodu s pánským oblečením. Dívám se na svůj mlhavej odraz na skle a zkouším, jak vypadám s přimhouřenejma očima. Jako blbec, odpověděl jsem si v duchu. Navíc čumím do tý výlohy jako ještě větší blbec. Zrovna když jsem chtěl odejít, protože rozprávka s mým odrazem je k ničemu, upoutal mě postarší chlápek vycházející z obchodu. Nemám moc dobrej odhad

na lidi, alespon co se tyče věku, ale tenhle chlapík vypadal na nějakých pár let před důchodem, takže žádná velká hrozba. Bam. Mám tě.

Chlápek si přehodil igelitku s nákupem do druhé ruky a já získal jasnej výhled na jeho peněženku, zejíící v levý kapse kalhot. Všichni jsou úplně stejný. A to přitom stačí tak málo. Jejich nepoučitelnost je dobrá jen pro jednu stranu — tu mojí zlodějskou. Skoro se usměju. To jsou jako fakt tak blbý?

Moje skvělá kořist se vydala směrem k zastávce. Neubráníl jsem se představě toho divnopána, tak já říkám chlapům, co jsou divný, jak doma manželce vysvětluje, že tu peněženku musel někde ztratit, nebo ji nechal v obchodě, kde nakupoval. Vtipný prostě.

Odhnul jsem si vlasy z očí a otočil se. Autobus akorát přijížděl na zastávku. Co je to za číslo? Vždyť je to vlastně fuk, hlavně že tím krámem pojedou moje budoucí peněženka a ty prachy v ní. Brzdy zaskřípaly, když to kovový monstrum parkovalo. Vyhrnula se spousta lidí, který se rozutekli do různých stran. Byli jako rybky v akváriu, když tam někdo hodí kámen. Hlavně rychle pryč, padáme. Lidskej život je fakt divnej, těm rybám alespon jde o krk, ale hnát se do práce a z práce zase domů. Ne, to fakt nepotřebuju.

Držím se těsně u něj a za mnou se tlačí další hora lidí. To mi taky nahrává do karet — přeplněný autobusy, kde musíte stát natěsnaný jeden na druhýho. Prostě, yes. Teď už zbejvá jen si vyčihnout dobrej okamžik. Dlouho se nic neděje, autobus projede několik zastávek, a pak je moje příležitost. Kruhovej objezd. Chlápek se přechytává druhou rukou madla, který mu visí nad hlavou, a to je ta správná chvíle. Kola se stočí po směru zatáčky, a když se všichni soustředí na svojí stabilitu, protože by si jinak rozbili držku, peněženka už navždycky mění svoje místo. Teď je v mojí kapse a autobus akorát vyjíždí posledním výjezdem z kruháče.

Na další zastávce chci vystoupit, nic už mě tam nedrží. Když se otevírají dveře, uslyším: „Hej, ty!“ Do prdele, sakra, sakra, sakra. Pokračuji v pohybu, ale koutkem oka se zděšeně otočím. To je konec.

„To je ta dnešní mládež! Ani nepustí staršího sednout!“ osočoval se vrásčítej páprda na nějaký děcko za mnou. Díky! Sakra jo!

Za tohle si dneska večer pořádně šlehnou, projelo mi hlavou, když jsem už v bezpečí přepočítával tisícikorunový bankovky a pár stovek v peněženke. Když jsem skončil, prostě jsem ji zahodil. Je mi úplně jedno, že si bude chlápek muset dělat nový doklady a ztratí

všechny svoje zákaznický karty, kterých tam má mimochodem tak milion. Žádná lítost. Jeho peněženka skončí pravděpodobně na skládce. Může ji hledat tam, když je tak chytřej, že si ji nechá ukrást. Mohl jsem mu tam třeba i nechat vzkaz: *Díky za nálezný, brácho. Dominik.*

• Erik

Kde sakra je ten idiot? Už má dvacet minut zpoždění. Je mi taková zima. V těhle podzimních dnech je k večeru fakt kosa a já mám univerzální bundu na jaro, podzim i zimu. A věřte mi, v zimě vás moc nezahřeje. Dominiku, pohni, nabádal jsem ho v duchu, přestože jsem věděl, že je to prd platný. Zatímal jsem čelisti a skřípal zubama. Nepomáhá to, ale člověk se alespoň soustředí na něco jinýho než na tu zpíčenou zimu. Už jsem myslel, že opustím svou strategickou pozici na lavičce a zdejchnu se, ale v ten moment se ze tmy vynořila Nikova postava.

„No to je dost,“ řekl jsem s trochou pohrdání v hlase. „Cos dělal tak dlouho?“ Dominik naznačil pózu jako kdyby někoho šoustal a vítězoslavně se na mě podíval. „To víš, zdržela mě jedna slečna.“ Slovo „slečna“ znělo z jeho pusy fakt slizce.

„Tak teď už je mi to jasný.“ Nic jinýho jsem taky nečekal. Musel by se jedinečně někde zabít nebo šukat. Naštěstí si vybral tu druhou možnost.

„Tak ty si večer taky užiješ, ne?“ pronesl posměšně a já chvílku nevěděl, na co tím naráží. Problesklo mi to hlavou jen pár sekund po tom a najednou jsem měl chuť mu ten jeho ksicht rozmlátit o lavičku nebo rovnou o zem a ještě mu na ni šlápnout. Nik si toho očividně všimnul. „Klídek.“

„Já jsem klidnej,“ řekl jsem rychle. Nebyl jsem klidnej ani trochu, ale rozhodl jsem se, že mu ten pitomej úšklebek z jeho ksichtu dneska nesmáznu. Třeba někdy příště.

„Máš to?“

Začal jsem vytahovat z batohu fet, a přitom jsem myslel na to, co mě v noci ještě čeká. Fakt se mi nechce. Nejradši bych si sedl tady v parku na trávu, přitáhl kolena k sobě a usnul. A k tomu by ještě někdo musel vypnout tu zimu.

„Větší nebo menší?“ zeptal jsem se. „Větší,“ odpovídá bez váhání. Shit, neměl jsem se takhle blbě ptát, já jsem chtěl tu větší lajnu. Bůhví jaký chlapy dneska potkám. Podal jsem mu to, protože jsem měl fakt zmrzlý ruce. Chtěl jsem vyndat telefon, že to vyrovnáme na

displeji, ale Nik vytáhnul z bágla nějaký tvrdý desky. Vypadaly jako ty, co máte ve škole, když něco prezentujete před třídou. Vůbec nevím, kde zrovna Dominik moh vzít. Asi je někomu šlohnul.

Při vzpomínce na školu jsem ještě víc zaskřípal zubama. Jsem dva roky pryč ze střední, a nikdy bych nevěřil, že to řeknu, ale — docela mi to chybí. To nikdo z kluků nikdy nepochopí. Když to někomu líčím, jednoduše se mi vysměje. Někdy začnu mluvit i o tom, že bych třeba šel studovat. Něco zdravotnickýho, to bych chtěl. A pak přijde ten smích a narážky. *Tak ty bys chtěl bejt záchranář, na to ale potřebuješ asi vejšku ne? Na to zapomeň. Hele a nechtěl bys bejt rovnou doktor?*

Nikoho ale nenapadne se mě zeptat, proč bych to chtěl dělat. Chtěl bych asi pomáhat lidem, to je nejjednodušší odpověď. A taky něco dokázat, možná. Je to prostě divnej niterní pocit, kterej se těžko popisuje. Obzvlášť lidem, co ho nemůžou pochopit. Vždycky když to náhodou zmíním, tak je ten můj plán úplně roztrhanej na cáry ironickým smíchem posluchačů, co si říkaj kamarádi. Ha ha ha, jsi fakt vtipnej, Eriku.

Přede mnou už leží dvě úhledný lajny, ta blíž ke mně je moje. Tak pojď holka, pojď domů. S Dominikem máme takovou dohodu, ten matroš, kterej nosím, je jen pro nás dva. Kluci by to nedocenili. a navíc na to nemaj prachy. Takový naše malý privilegium. Bylo mi jasný, že na takovou lajnu budu potřebovat sakra hodně vzduchu v plicích.

Vydechl jsem, nátáh a čekal, že mě to pořádně bouchne, ale nebylo to zas takový. Malý lehtání v nose, pálení a škrábání na patře a konečně nádech spojenej s celým tím zasraným vesmírem.

„Jo,“ řekl Nik přidušeně a mě zamrazilo v zádech. Pomalu jsem začal balit a při tom párkrát šňupnul naprázdno. Obzor mi zastínilo několik pulzujících paprsků, ale i ty po pár minutách zmizely. Někdy je dobrý si trochu pokřivit realitu.

„To teda jo,“ přitakal jsem na souhlas. Vlastně to navazovalo spíš na to, co jsem říkal v hlavě, než na Nika, ale jemu to je asi jedno. Seskočil jsem z lavičky, navěsil se na Nika a praštil ho do ramene, bylo to jen tak, aby byla nějaká akce. On mi ránu oplatil ještě větší intenzitou.

„Mám sraz v půl devátý s klukama v Panelu, jdeš taky?“ Překonal jsem nutkání nadšeně kývnout. Zakroutil jsem očima a pak schoval svůj pohled do země.

„Aha, ty máš práci...“ Pochopil to dobře, ale slovo „práce“ mi hořelo v uších jako nadávka. No, od Dominika to vlastně bylo jako skutečná nadávka. Pohrdá mnou, to vim moc dobře. Ale on není o nic lepší než já. Možná spíš horší. „Viš co, tak se tam dostav potom, zapaříme, ne? V kolik končíš?“

„Podle toho, kolik budu mít...práce,“ vysvětlil jsem. Slovo „práce“ se mi najednou hodilo víc, než jsem si myslel. Hlavně ať dobře platí, jinak to tenhle měsíc fakt nedám. Už tak mám u jednoho celkem velkej dluh. Říká tomu „přátelská půjčka“, ale z jeho strany to moc přátelský není a z mojí strany být musí. Doufám, že to dneska nebude takovej záhul.

Rozešli jsme se na rohu parku a Průchovky. Dominik se vydal na opačnou stranu, přes most a já šel směrem dolů tou špinavou ulicí. Dívám se do temných stínů, který se roztékaj po zdech okolních budov. K čertu s tím. Na chodník dopadaj oči slídlů z těch šedivejch baráků. Určitě se tam najde i pár úchylnejch šmíráků. A v mojí práci jich je taky dost. Ale neměl bych si stěžovat, vždycky může být hůř. Vždycky můžu skončit zabalenej v černým igelitu a pohozenej někde u silnice za městem. Představa nic moc.

Možná jsem měl začít jinde, začít jinak. Člověk se proplejtá životem a přijde mu, že chodí bludištěm a hledá východ, ale já zjistil, že nezáleží na tom, jak moc usilovně ho hledám, stejně se vždycky ocitnu ta tom samým místě, kde jsem začal. Jde o to změnit počátek, možná se posunout o patro vejš. Ty změny nejsou velký, jsou jen v detailech, to jsem pochopil taky velmi brzo.

Rozdíl může být fakt nepatrnej. Jednou jsem viděl babku s rozepnutým batohem. Šla těsně přede mnou, stačilo by se jen natáhnout. Místo toho, abych jí šlohnul peněženku, jsem jí řek, že má otevřenej batoh. Chvíli na mě divně koukala, ale pak mi poděkovala a řekla, že jsem milej. Tak malá hranice byla mezi dobrým a špatným.

Jste milej, neznamená jsi tak krásnej, skvělej, sexy a bla bla bla — což slýchávám od zákazníků. Tohle bylo prostě tak nějak opravdový. A zase jsem byl zpět u svýho důvodu. Přesně proto by mě bavila práce v nemocnici, tam jsou ty, kdo takový změny dělaj, ne? Teď jsem možná ztracenej, ale to neznamená, že to tak zůstane.

Přes jednu appku jsem se domluvil s nějakým chlapem, že by měl zájem. Tak jsem tady, na parkovišti pro taxíky u vstupu do metra. Doufám, že mě tu nenechá dlouho tvrdnout, je mi fakt zima. Zkontroluju ještě mobil, jestli ještě něco nepsal. V dnešní době je to dost jednoduchý — buď tam a tam a budeš dělat tohle a tohle. Hnus.

Postavil jsem se na okraj chodníku, roztřesený náhlým poryvem větru. Nebo to bylo vzrušení? Ne, to už jsem dlouho necítil. Sám o sobě říkám, že jsem schránka na všecko. Schránka, kam lidi hážou svoje starosti, nadávky a jinej bordel. Pak se mi nemůžou divit, že se chovám tak, jak se chovám a prej že Eriku, seš divnej. Je mi ze sebe samýho zle. Občas si ve volný chvíli představím, že si někde na veřejným záchodě podřežu žíly. A bude hotovo. Ta představa mě svým způsobem fascinuje.

Moje tělo leží na studenejch dlaždicích na záchodech v metru, kam se lidi boje chodit a stříká ze mě poslední litr života. Moji mrtvolu nachází špinavej bezdomovec, protože si náhodou všimne, že když si myje ruce a obličej, tak jeho nohy spočívaj v tratolišti krve. Na hrob bych si pak mohl nechat napsat: *Jak žil, tak zemřel*. Jako špinavá děvka na špinavým záchodě. Jen to mě občas dokáže uklidnit, což je snad ještě šílenější. Fet mi naopak připomíná, že i když jsem nic — můžu se cítit jako něco. Těžko se to popisuje, ale najednou v sobě nemám to prázdno, který je jinak všudypřítomný.

Vždycky chodím radši trochu dřív. Po půl hodině, která se mi slila jen do ustavičného pochodování sem a tam (už víte, proč se tomu říká šlapání dlažby) a kontrolování telefonu, na parkovišti zastavilo černý auto. Mělo tmavý i okna, což byl dost problém, protože jsem nedokázal předpokládat, kdo tam sedí. Ta představa mýho těla v igelitovém pytli byla trochu blíž.

Opatrně jsem přišel k autu, lidi jsou všelijaký – říkám, klidně můžu skončit svázaný na zadních sedačkách, ani nebudu vědět jak. Okýnko sjelo dolů. Na místě řidiče seděl chlap, docela starej, tak padesát, klidně šedesát. Měl prošedivělý vlasy, uhlazený dozadu, asi aby vypadal hipstersky nebo co. Nasadil jsem svůj nejsladší úsměv, co mám v repertoáru. Znamená: *Udělám ti to dobře, když mi dáš spoustu prachů*.

Nemá cenu se jim na začátku představovat, protože se klidně můžu otočit a odjet — takže by to byla ztráta času. Taky nesmím specifikovat to, co nabízím, protože nikdy nemůžu vědět, jestli jsem nenarazil na policajty. To by mě pak rovnou vzali. Na tu jejich divnou policejní stanici čtyři bloky odsud fakt nejsem zvědavěj. To bych jim radši vyskočil z jedoucío auta.

„Mám pro tebe sedm tisíc,“ řekl a odemkl dveře. Zdálo se mi, že dokonce neznatelně mrknul. To si asi nechám líbit, řekl jsem si a nastupoval do auta. „Plus dýško,“ bylo slyšet ze zadního sedadla. Tak počkat, stop. Pozastavil jsem se a koukl na chlápka vzadu, byl tak

stejně starej a nevzhlednej jako ten první. Vlastně si byli docela podobný, snad to sakra nejsou bráchové. Ani nevíte, jak jsou lidi doopravdy úchylný a jestli si myslíte, že to víte, je to nejmíň dvakrát tak horší.

„Oba dvě?“ Zeptal jsem se ještě, než jsem skutečně nastoupil do auta.

„On se bude jen dívat,“ řekl muž za volantem. Takže tohle bude ten úchylný případ.

Zavrtěl jsem hlavou a nastoupil. Peníze teď fakt potřebuju a nemá smysl se cukat. Černý auto se rozjelo do ještě černější noci.

• Dominik

Neonový světla Panelu mi svítily na cestu mezi hromadu lidí, který postávali venku. Chápu, že všichni v pátek večer někam jdou, ale proč si vybíraj stejnej podnik jako my? My tenhle klub máme pod kůží, koluje nám v krvi. Někdy doslova. Vždycky, když jdu do Panelu sám, mám divnej pocit. Nikdo mi nekryje záda, s nikým se tady nedá bavit — všichni na vás serou. A světla klubu budou prostě svítit pořád, i když by vás opustil i ten poslední člověk na světě. Respektive předposlední, protože posledním budete pak vy, ale to je fuk. Všecko se jednou vypaří do vzduchu a už se to nikdy nevrátí. I my. I Panel.

Když vplouvám dovnitř zasekne se do mě hudba jak šrapnel z vybuchlýho granátu. Je to úžasný, jakovej svět. Nedolehne na mě nic zvenku, nikdo na mě nemůže, jsem jen spleť muziky a tepu v rytmu basů. Prodírám se davem, nakláním se do hudby a hledám náš stůl. Vždycky je náš, protože Mírek ho permanentně zabírá už v pět odpoledne, kdy otvíraj. A taky že jo, vidím tam toho tmavovlasýho, ulepenýho kluka, jak se rozvaluje přes vypolstrovanou lavici. Nic kolem ho neznervózňuje, vypadá, že se náramně baví. On a jeho Jameson, což je pěkně nechutný pití, mimochodem. Mávnu na něj, ale on mi pozdrav neoplácí. Když přijdu blíž pochopím, proč.

Je úplně v hajzlu. Poznám to už jen podle skelnýho pohledu v jeho očích, samolibýmu úsměvu a škubání levýho koutku. Sjedne se, ani nepočká na ostatní. S ním to jde fakt z kopce — a to z pěkně prudkýho. Přisednu si a zeptám se ho, co má. „Ani nevím, trochu to namíchni a je to ono. Kámo, já se nikdy necejtil líp,“ řekl a celej se otrás, zřejmě mu z toho pocitu naběhla husí kůže. To je asi dobrej matroš.

„Máš ještě?“ kývnu na něj.

„Že váháš,“ odpoví a mně se ulevilo, protože nesjetej bych to s ním asi nepřežil, když je v takovém rauši. Z hlubin hnusnejch onošenejch džín vytáhne světle modrou tabletu s vyraženým nápisem *SKY*.

„Si děláš srandu, takovýhle jsem ještě neviděl,“ řekl jsem udiveně, protože jsem si myslel, že za ty roky mi prošlo hodně věcí pod rukama. „K tomu se jen tak nedostaneš, dobrý zboží. Jedna je tvoje, splácím dluh,“ řek a já věděl, že trochu kecá, ale vzpomněl jsem si na pět stovek, co mi dluží. „To беру,“ souhlasil jsem a už si užíval pohled na nebe v mojí dlani.

„Jdi na to, počkám na tebe tam nahoře.“ Tyhle jeho kecy jsou děsně morbidní. Co kdyby umřel těsně potom? Ty vole, to bych nezvládl. Chápu, že tím tam nahoře myslí jako někde v jeho jiný feťácký paralelní realitě, ale stejně mě to deptá.

„Okay,“ řeknu jako bych si s ním ťukal púllitrem. Na jazyku mě zalechtala hořká pachut', kterou spláchl zbytek Mirkovo Jacka. Nájezd byl krátkej, a pak mě to dostalo jako exploze, co se mi postupně rozlejšvala celým tělem až do hlavy a vzala s sebou všechno, co tam bylo.

Moje hlava je jako vodní vír, kterej se točí a v jeho ohnisku je celá moje mysl. Když chodím nebo tancuju, tak napadám na pravou stranu. Setrvávám na místě, ale přijde mi, že hlava mi padá dozadu, někam úplně jinam, do toho snovýho světa. Všechno se rozplývá a nahrazujou to barvy a pulzování smíchaný s Panelem. Miluju to. Kdyby ten pocit byla ženská, tak ji šukám od rána do večera. Připadám si jako jinej člověk, v jiným životě. Není to tak, že vidím věci, co neexistujou. To vždycky popisuje jenom Mirek, on jede i v horších věcech. Ale já *cítím* věci, co neexistujou. Nebo jestli existujou, tak rozhodně ne v tomhle světě. Tenhle svět není černobílej, nejsou tam jen dobrý a zlý lidi, je to svět plnej všeho, a to všechno už přetejká přes okraj. Cejtím v sobě oheň, přilejšvám do něj benzín a užívám si horko spalující všechny moje vnitřnosti. Je to pocit volnosti, kterej jsem celej život hledal. Když jsem byl mladší, chtěl jsem strašně moc jezdit na motorce, přesně kvůli tý svobodě. Můj táta s mámou mi to nechtěli dovolit, protože si mě už představovali rozsekanýho někde o strom a na to mi prý prachy nedaj. Kdyby mě tak viděli teď.

Nalil jsem do sebe asi tři tequily, když jsem se snažil zapůsobit na holku, která seděla na baru. Měla krátkou červenou minisukni, takže mi neřikajte, že jí nešlo jen o to jedno. Nicméně, když jsem se snažil, tak se tvářila jako bych byl největší póvl pod sluncem.

Rezignovaně jsem se vrátil k Mirkovi, protože mě už ta děvka přestala zajímat. Mirka jsem našel ve stejný pozici, jako když jsem ho opouštěl jen o poznání bledějšího. „Jsi v pohodě?“ zeptal jsem se pro jistotu.

„Nikdy mi nebylo líp, kámo. Fakt.“ Nevěděl jsem, jestli to řekl jen, aby mě uklidnil, nebo jestli mu ten fet ještě nevyšuměl z hlavy. Zdálo se mi, že i ten jeho ksicht byl trochu propadlejší.

Když na mě Mírek mluvil, slyšel jsem každý druhý slovo, protože všude kolem nás duněla hudba a pulzovaly basy. A mně je to vlastně fuk. Mírek mele něco o nějaký babě, co potkal někde na ulici. Někoho, něco, někde, to mi bohatě stačí, dost informací. Muzika už trochu utichla a Mirkovi bylo najednou celkem čistě rozumět.

„...Tak jsem ji vzal k sobě domů. Byla docela v šoku, když viděla ten bordel a vypadalo to, že se otočí a uteče,“ pokračoval v už načatým monologu. Já bejt holka, tak bych s tebou taky do postele nevlez, i kdybych byl vopravdu hnusná holka. Myslím, že jedinej, kdo by to mohl dát, by byla hrozně opilá baba, ale to by musela bejt úplně na plech, nebo Erik, ale tomu by museli vysolit tak dvacet tisíc, aby do toho vůbec šel. Je mi těch dvou vlastně fakt líto.

„No, ale dali jsme si flašku vína a najednou to šlo, kámo. Bylo to skvělý.“ Takže opilá. Chudák holka.

Pak se pustil do složitýho popisování zjevně jednoduchýho aktu: ona mu ho kouřila, pak se spolu vyspali, ráno se vzbudili, holka se vyzvracela a šla domů, zřejmě brečet, jaká je kráva. Konec love storky. Fakt o tom nepotřebuju poslouchat celejch patnáct minut, ale nakonec jsem to zvládnul. Bylo mi ho zase líto. Mírek totiž všechno myslí dobře, ale ten fet ho tak zkazil, že není schopnej žádný interakce s normálníma lidma. On si myslí, že je, ale opak je pravdou. A navíc mu to ani nemůžu říct nebo naznačit, protože je o tom svým fetáckým sebeklamu tak přesvědčenej, že je to jako házet hrách na stěnu nebo jak se to říká. Zhasne jak dohořívající sirka, pomalu a všem před očima, klidně se o to vsadim.

Nečinně jsem seděl u stolu a najednou jsem uslyšel známej zvonivej smích. Její řehtání je slyšet snad na kilometr daleko a poznáte ho i v obrovským davu lidí. Než jsem se stačil otočit, navěsila se mi na záda.

„Ahoj,“ zapískala přehnaně vysokým hlasem. To je naše Adélka. Slezla ze mě a objala moje tělo tenkýma pažema. Je to drobná holka, ale když chce, tak má síly jak dva chlapi.

A sakra velkou výdrž. Obzvlášť, když je trochu nametená. Kouknu se jí do těch zelenejch očí a pak si uvědomím, jak jsem na ni ve skutečnosti nasranej.

„Proč jsi mi nezavolala? Měl jsem strach!“ Ve skutečnosti jsem úplně strach neměl, jen jsem nutně potřeboval money a věděl jsem, že v tuhle noční dobu bejvá Áďa docela při penězích. Udiveně se na mě podívala, asi byla dost překvapená, že jsem tvrdil, že o ní mám strach. Ona si vždycky myslela, že nemám žádný city. Vlastně si myslela, že všechny lidský bytosti postrádají city a ve skutečnosti to bylo tak, že ten, kdo je postrádá úplně nejvíc, je ona. Ale já jí to vysvětlovat fakt nehodlám!

Její výraz se ihned proměnil v omluvnej a začala vymejšlet nějaký zbytečný výmluvy. „Promiň, vybil se mi mobil. Fakt. Nemohla jsem ho dát nikam nabít, ani jsem se nezastavila...“ Bla bla bla. Ty hnusný lži se jí valily z huby jak červi z tří tejdny starý mrtvoly. Věděl jsem, že se na mě vybodla jenom kvůli tomu, že někde právě šoustala nějakýho pracháče. To už prostitutky sakra dělaj, ne? Někde na tenhle život brát musí.

Upřímně, já bych se k tomu nikdy nesnížil a u Erika jsem si myslel, že je taky rozumnej, ale občas se pozastavuju nad tím, co dělá. Prostě fuj. A Adéla je nechutná taky i se všema jejíma kecama. Ale i když si to tak říkám, pořád je mam sakra rád. Fakt že jo. Radši jsem jí vzal za ruku a táhl přímo do tancujících lidí. Prostě tancuj a mlč! Usmála se a já jí úsměv opětoval, tím byla situace vyřešená. Probojoval jsem se přes partu divnejch cucáků až k pódiu. To je naše místo. Adéla se vmáčkla mezi mě a jinýho kluka a začala se vlnit do rytmu hudby. Ten vedle z toho byl dost vyjevenej, ale já už jsem si na Adélky výstřednosti zvyknul. Každým svým pohybem se nabízí. Jako správnej kámoš si jí občas přitáhnu blíž, aby se ti okolo trochu krotili. A jako správnej kámoš si jí občas přitáhnu ještě blíž.

Kdyby neexistovalo tření, nemohli byste chodit, řek mi jednou Erik. On je občas děsně chytrej, až mě to chvílema sere. Vzpomněl jsem si na to, protože bude nejlepší, když ten chlast vytancuju, protože tření je prostě tření. A navíc se budu třít o Adélku.

Adéla něco mumlá, ale ani když se k ní přikloním, tak nic neslyším. Je tu prostě moc velkej hukot. Ona se jen nevrle zamračí, protože ví, že jsem jí nerozuměl ani slovo a dál předvádí ten svůj děvkovskej tanec. Koukám na zpěváka na pódiu. Je vidět, jak žije, když zpívá. Jakoby mu celej život tek rovnou z pusy. Trochu toho pocitu jsem pochytil, když jsem se podíval na rozzářenou a naivní Adélku. Ona je takovej element, sama o sobě žije a ovlivňuje jiný lidi. Je to malá děvka a sakra se mi líbí.

Pousměju se nad tím a nenapadne mě nic jinýho než ji prostě políbit. Přitáhnu ji k sobě, nebrání se, a tak se chvíli líbáme ve shluku pokřikujících lidí. Pak mě rázně odstrčí, odfrkne si a razí si cestu zpátky ke stolu. Pryč ode mě a ten osvobozující pocit jde s ní.

Zavolám na ni, ale neotočí se. Hledám nejrychlejší cestu mezi pohybujícíma se lidma, ale nestíhám její krok. Už jsem skoro u stolu a ona si našťavaně sedá mezi Mirka a nového příchozího Mikyho.

Mírek si jí ani nevšímá, ale Mikyho úsměv se mění ve starostlivý úšklebek a naklání se k Ádě. Tak u toho, jak ti dva slepičej, nemusím bejt, řek jsem si a vyrazil k baru. Miky je nejmladší z naší zkažený party. Za těch pár měsíců, co s náma je, se naučil hodně poslouchat, protože nás jeho žvásty prostě moc nebraly. A najednou si začínám všimát, že je v tom poslouchání fakt dobrej, každá ženská do něj jde. On dokáže nahodit takovej výraz, že byste mu řekli i to, co nevíte. A co se týče nějakýho tajnůstkářství — tak nám všechno hned ochotně vyklopí. Uši poslouchají, ale huba to ihned vybleje jak kanál. Ale toho kluka mám moc rád. Je to takovej náš milouš.

Klepnu do sebe ještě dvě tequily, než se rozhodnu vrátit, stejně mi docházej prachy, co jsem dneska nakrad. Vracím se a s překvapením zjišťuju, že Adéla je pryč. Snad někde v koutku nebrečí, ale to by jí nebylo moc podobný.

„Kde je?“ ptám se Mikyho, který do sebe klopí nějakou nechutně vyhlížející věc. „Byl tu Erik a vzal ji asi na parket,“ řek chraplavým hlasem. „Myslel jsem, žes ho potkal.“

„Ne, nepotkal.“ Alespoň se s někym pořádně napiju. Co se tohohle týče, Erik je vždycky parťák, ale trochu mě sere, že teď peče s Adélou. Určitě mu všechno hned vybleje: jak jsem se s ní cucal a jakej jsem debil a blá blá blá. Holky maj ke gayům vždycky blízko, ne? I když já ani nevím, jestli Erik je nebo není. Každopádně k němu maj blízko.

Mírek ležel na sedačce a zřejmě chrápal nebo byl úplně mimo. V tom jsem si všimnul, že Adéla nechala na stole takovou taštičku, ve který nosí ty věci na ksicht. Koutkem oka jsem kouknul na Mirka a naznačil Mikymu, co se bude dít. Zacpal si pusu a vytáhl mobil, aby mohl všechno zdokumentovat. Já si mezitím připravil Adély rtěnku. Bude to zřejmě ta samá rtěnka, kterou jsem líbal před pár minutama.

Náramně jsem Mirkovi vyzdobil vobličej, tvář mu hyzdily tři srdíčka a pusu měl zmalovanou jak přivožralej klaun. Ještě jsem zapózoval Mikymu do záběru, a nakonec na něj ukázal fakáče. Mírek bude mít určo radost.

A pak jsme pili. Chtěl jsem zvolnit, tak jsem si dal jen pivo, ale pak se vrátila Adéla s Erikem, takže to nešlo. U nás teče jenom tvrdej, bylo naše heslo a já ztrácel pojem o čase. Jelo to jedno za druhým. Panáky a panáky.

Svět se mi už dost motal a srážel. V žaludku se mi to dost převalovalo, ale držel jsem se. Miky už byl dvakrát zvracet na záchodě, určitě je už na šrot. A Adéla se šla zas někam tetelit. S Erikem jsme drželi krok, i když já byl celkem napřed.

„Jsem nejmíň o čtyři panáky před tebou,“ zařval jsem na něj až moc nahlas.

„Protože jsi na mě nepočkal, ty vole. Já měl zase dvě flašky vína u jednoho chlapa...“ Slova u jednoho chlapa skoro procedil mezi zuby. To nebylo asi moc dobrý.

„Říkala ti Adéla... o tom?“ Kývnul.

„Já nechápu, co se stalo. Normálně spolu šoustáme, ale když jí jen tak dám pusu, tak se urazí? Co to je sakra za chování?“ vyřvával jsem tak, že to Mirka skoro vzbudilo. Byl jsem nasranej, nevěděl jsem, co se děje.

Erik se trochu zamyslel a pak řekl: „Víš, možná to nebude kvůli tomu, cos proved ty, ale kvůli tomu, co provedla ona.“

„Absolutně nemám páru o čem mluvíš,“ opáčil jsem zmateně.

„Bude to o tom, co má tady,“ významně si poklepal ukazováčkem na spánek. „Možná to má v hlavě pomotaný víc, než si myslíš.“

„Jakože je nějaký psychouš?“ To je jediný vysvětlení.

Pak řekl něco, co jsem nečekal: „Ne, ty blbečku, ona tě má ráda.“

„To si jako fakt myslíš?“ řekl jsem si spíš pro sebe a začal trochu přemejšlet. Možná prostě jen neví, co chce, a proto se urazila. Bojí se, že ji nebudu brát, když dělá to, co dělá? Napadá mě tolik věcí, který po tom, co Erik řekl, do sebe zapadají jako puzzle. Tak to je teda hustý. Možná bych s tím měl něco dělat.

„A ty máš holku?“ zeptal se Erik, aby mě odpoutal od těch kousavejch myšlenek. O takovejch věcech jsme nikdy nemluvili.

„Ne...teda ne jako na stálo,“ vysvětlil jsem. „Mám vždycky holky, který se zdrzej na noc, nebo ani ne do rána a proplouvaj životem stejně jako já. Možná to už ani nechci.“

„No, a jak to máš ty?“ zeptal jsem se Erika, abych trochu změnil téma. Už mě nebaví takový úvahy o Adéle, a navíc mě Erikova odpověď dost zajímala. Třeba se konečně něco dozvim.

Erik ovšem nebyl moc sdílný: „Nic moc, samá práce,“ smál se a to mi asi stačilo. Chtěl jsem se ho na féra zeptat, jestli je na kluky nebo na holky, ale pak mi nějak došla kuráž. Jen tak to na něj vypálit? Ale tak co? Určitě je zvyklej i na horší věci. Koupnul jsem do sebe zbytek toho průhlednýho hnusu a zeptal se ho.

„Jakože... na obojí.“ I když byl opilej, tak to znělo dost bázlivě. Asi se fakt stydí, tak to je mi ho už dvojnásob líto. Říkal to jako bych byl první člověk na světě, kterej to uslyší. Začal jsem se cejtit stejně nepatřičně jako on, tak jsem objednal další panáky a naše konverzace zajela do starejch kolejí o fetu a alkoholu. Jsme a asi navždy budem potížišti, co nemaj nic lepšího na práci, a to se mi sakra zamlouvá.

Miky se vypařil někam na do tanečního víru opilejch a zkouřenejch cucáků. Když jsem přemýšlel o tom kouři, napadlo mě, že už jsem si sakra dlouho nezapálil.

„Nechceš jít na cígo?“ zeptal jsem se Erika, třeba z něj dostanu trochu víc o Adéle, vím, že se spolu dost bavěj.

„Tak jo. A toho tu necháme?“ pokynul ke spícímu Mirkovi. Erik byl vždycky strašně starostlivej. Ve skutečnosti možná jen proto, že o něj se nestaral nikdo. Nedokážu si třeba představit sám sebe, jak se ho vyptávám, co dělal večer s těma jeho buzikama, a nebo jestli mu nějakej z nich nerozmlátil držku, což vím, že se mu občas stává. Možná bych to měl někdy zkusit, abych alespoň vypadal, že se zajímam.

Zvednul jsem se a začal si prodírat cestu ke vchodu a Erik šel těsně za mnou a já se skoro bál, že mi každou chvíli sáhne na zadek. To bych mu jednu vytankoval, kamarád- nekamarád. Ale neudělal to. Erik se na veřejnosti chová úplně normálně, to že je protitub by nikdo neuhod.

Když jsem konečně otevřel dveře a ucítil závan čistýho vzduchu, všechen ten vztek a jinej bordel v mý hlavě mě nadobro opustil. Mohl jsem se konečně volně nadechnout, moje plíce už nesvazoval ten palčivej provaz, kterej se tam ještě před chvílí zařezával do masa. Nádech. Výdech.

Ulici před Panelem osvětlovala jen osamocená lampa a její světlo se rozpadalo do tmy. Mezi tou hranicí světla a tmy se mihotaly prachový částičky. A to byl jedinej pohyb, kterej na tý ulici byl, pokud nepočítám opileckou partu, co zřejmě směřovala za jinou zábavou. Rozhodl jsem se, že chci jít právě k tý lampě, takový klidný místo na cigáro, uprostřed hluku z Panelu.

Přešel jsem silnici a Erik vyrazil za mnou na to místečko u pouliční lampy. Taky pochopil, jak skvělý místo to je, když si chce člověk zapálit. Pod tím umělým světlem jsem zase cítil ten klídek, přesně jako když jsem vyšel ze dveří Panelu. Je možný, že mi ta salba basů nedělá úplně dobře. Ale vím, co mi dělá sakra dobře — cigáro.

„Jo, jo,“ pokračoval jsem polohlasem, když jsem si toho miláčka vytáhl z kapsy. Nabídl jsem i Erikovi a ten přijal. Zapálil jsem nejdřív jemu. Jsem sice hajzl, ale vím, co se sluší. Myslím, že je to podobný, jako když vám domů přijde host — takže mu musíte nalejt pití jako prvnímu. Erik je teď můj cigaretový host.

Když jsem pomyslel na hosty u stolu, vzpomněl jsem si na naše rodinný večere a okamžitě se mi zvednul žaludek. Ne, že by na těch večerech bylo něco špatně, ale pro mě to prostě bylo tak nudný. Celej život byl nudnej. Měli jsme dokonce tolik prachů, že táta najal ženskou, která nám uklízela a vařila. Naneštěstí máma byla tak zaslepená (asi jí ten drahej chlast vypálil oči nebo co), že si nevšimla, že se s touhle děvečkou papá kurví přímo v jejich posteli. Scéna jak z béčkového filmu. V tu dobu jsem pochopil, že ty filmy jsou asi podle něčích trapnejch ale skutečnejch životů. A pak už to nebylo nic moc. Život sice nebyl nudnej, ale dusivej. Nějak to překonali, ale co já s tím? Chci víc, a taky to sakra dostanu. Nejsem jako kluci. Ty jsou prostě na dně, úplně. Myslím na to dno a moje oči se automaticky uprou na Erika potahujícího z cigartey. Úplně na dně.

Pořádně jsem se nadech, abych setřás ty myšlenky z minulosti, co mě hryzaly hlavě. Dal bych skoro krk na to, že jsem cítil, jak najednou zmizely. Nádech s sebou nes všechny ty škodlivý látky, který mě sice rozežiraj zevnitř, ale ulevujou mojí duši. Já dělám v životě vlastně všechno, jen abych ulevil svý zpropadený duši. To ostatní mě nezajímá.

Po chvíli ticha jsem už prostě musel něco říct. Nejsem jeden z těch lidí, co vydrží dlouho mlčet. Nenapadlo mě nic lepšího než: „Myslíš, že mě Adéla fakt chce?“

Potřeboval jsem názor někoho nezaujatyho. Neříkám, že Erik je nezaujatej a dost možná není nejlepší člověk, když přijde na mluvení, ale rád poslouchá. To mají s Mikym společný. A to že vás někdo poslouchá, je často důležitější než žvatlání nějakých sraček.

„Myslím, že jo...“ špitnul tiše a na pár sekund se odmlčel. „Jen se bojí.“

„Bojí?“ zeptal jsem se vyjeveně. Čeho se sakra bojí?

„Možná se bojí, co na to řeknou ostatní,“ odpověděl na mou skrytou myšlenku. „Bojí se možná i tebe. Myslí si, že ji budeš soudit za to, co dělá.“

Najednou mi došlo, že Erik možná už nemluví o Adéle. Poslední věta nepatřila jí, ale byla vytržená z jeho života. Erik tomu musí rozumět víc než kdokoliv jinej. Tvářil se děsně sklesle a pohled zabodával do země. Možná bych si s ním moh promluvit. Vždycky, když jsem nametenej, tak rád řeším cizí životy. Ovšem jen v případě, že jsou horší než ten můj.

„Ty asi víš hodně o tom, jaký to je, když tě lidi odsuzují, že jo?“

„To si ani nedovedeš představit.“

Nemohl jsem si pomoci, najednou jsem to prostě potřeboval slyšet. Chtěl jsem slyšet, jak moc posranej Erikův život je. Jak už jsem řek — dost se v tom vyžívám. Mám nutkání to z Erika vytáhnout. Napadá mě prostá výměna — já mu vyličím všechny sračky mého života a budu doufat, že on udělá to samý. Miluju drámo. Erik jen sklopil hlavu, ale nepokračoval. Hra začíná.

„Víš, já to nikdy v životě neměl lehký,“ začal jsem tou nejošuntější a nejohranější frází, co jsem mohl. Na Erikově tváři se objevil náznak úsměvu a taky zvědavosti. „To asi nikdo z nás,“ poznamenal suše.

„Naše rodina byla zkažená prachama, víš? Otec, král všech snobů, matka zlatokopka. Není asi divu, že jsem takovej, jakej jsem. Prostě jsem se asi dal na špatnou cestu, nebo nevím co. To víš, drogy, holky, chlást, vždyť to znáš.“ Odpustil jsem si uštěpačnou poznámku o tom, že nejen holky.

Krátce si povzdechl. Věděl, o čem mluvím, čekal jsem, že nějak naváže na tohle téma, ale on jen zarytě mlčel. Jeho myšlenky byly možná v úplně jiným světě, do kterýho jsem zatím nezískal klíč. Kolik hnusu se tam asi skrejvá?

„Kdy se to stalo?“

„Co jako?“

„Že ses dal na špatnou cestu.“

„To bylo nějak po tom, co se táta začal hádat s mámou, protože jí podved. Pak už to směřovalo jen k rozvodu a na to jsem zkrátka neměl. Řek jsem si, že je na čase začít žít sám na sebe.“

„Aha a jen kvůli tomu jsi teď tady?“ zeptal se. Zase jsem ho nechápal. Co tím sakra myslí?

„To je jedno,“ řekl jako by na tom nezáleželo. Ale mně na tom sakra záleží! Uráží mě to slovo jen. Já jsem tam, kde jsem jen kvůli svojí rodině, která ze mě vychovala to, co jsem a já si s tím teď neumím poradit. To, kde vyrůstáte, nemůžete ovlivnit.

„Ale pořád máš rodinu, ne?“ zeptal se a mně najednou naskočily myšlenky na mámu. Už tejdén jsem se jí neozval. Možná bych to mohl změnit.

„Jo, to mám. K mámě a jejímu novému příteli chodím celkem často, ale už to není jako dřív. Je to celý zkurvený.“

Erik se na mě nechápavě podíval. Jeho oči v tom tlumeném světle lampy měly nazelenalou barvu. Bylo to poprvý, co jsem cítil, že do mě někdo vidí. Jako skutečně vidí. Možná se v těch očích právě topí ta temnota, co mi sedí na srdci.

A pak se stala ta nejděivnější věc — Erik se začal smát. Nejdřív krátce a štěkavě a poté propukl v hlasitý a upřímnej smích. Bylo to, jako by mi někdo vyjmul mozek, obrátil na rub a zase vrátil zpátky, jenže všechny myšlenky nezaujaly to správný místo. Co se to právě stalo? Řekl jsem snad něco legračního? Jsem úplně na káry?

Erikův smích ustal a v sekundě se proměnil v úplně jinej výraz. Byl to možná smutek nebo lítost. Jeho obočí se zvedlo a oči klesaly. Pak konečně začal mluvit.

„Pomysli na to, co máš — bereš to jako samozřejmost. Ty nejmenší věci ani nevnímáš, ale uvědomíš si je, až ti je někdo vezme. Až to všechno ztratíš, pak už zůstaneš jen u toho, jaký by to bylo, kdybys to moh dostat zpátky.“

Co to zase mele, sakra?

„Co?“ zeptal jsem se nejdřív, ale pak jsem o tom začal přemýšlet. Možná v tuhle chvíli není nic špatně se mnou, ale s Erikem. Myslím, že tím začínám trochu rozplejtat to, co skrejvá v sobě. Právě mi naznačil, že o tom nemám ani tušení. Lidi si často myslí, že se hodně znají, ale pak zabrouzdaj do minulosti a zjistí, že se neznají ani trochu.

Musím na to jít lehce. Nemůžu na něj vypálit salvu otázek, když ani nevím, o čem mluví, a co má schovaný ve svojí minulosti. „Eriku,“ začal jsem. „Ty s takovýma věcma máš osobní zkušenosti?“ Chtěl jsem to formulovat nějak jinak, věcně a zároveň citlivě. To se mi moc nepovedlo.

„Zkušenosti?“ Očividně ho to zmátlo, ale i tak se mi to snažil vysvětlit. „Celej můj život je jedna špatná zkušenost, chápeš?“

„Jak to?“

„Měl jsi někdy dny, kdy sis představoval, že se zabiješ?“ Zavrtěl jsem hlavou. Nad tím jsem nikdy nepřemýšlel a ani do budoucna to nehodlám praktikovat.

„Tak v tom případě to nedokážeš pochopit,“ štěkl na mě zvýšeným hlasem. Nechtěl se hádat, ale náš rozhovor ho vyváděl z míry. A to hodně. Ovšem je zcela zřejmý, že strach a vztek jsou často vodítka k informacím. Jsou jako lano, které se vám spustí ze skály, aniž byste to čekali. Já se toho lana chytil.

„Eriku, se mnou můžeš mluvit o všem,“ další otřepaná fráze, ale zabrala. Konečně začal mluvit, jeho hlas byl tišší a zněl trochu přiškrceně.

„Víš, tak do dvanácti jsem měl úplně normální život. Úplně bezstarostnej. A pak se to všechno začalo bortit. Byli jsme s kámošem v děcáku, víš? A to bylo fakt skvělý, měli jsme něco, čemu jsme říkali doma – víš co. Ale pak to šlo úplně do sraček...“ odmlčel se a přemýšlel jak dál. Oči mu jezdily po spáře v chodníku a nevěděly, kde se zastavit.

„Měli jsme takovej skvělej pokoj v podkroví. Vopravdu bys neřek, že jsi v děcáku, když jsi to tam viděl. Prostě bomba. Všechno bylo dobrý, ale pak přijali novýho vychovatele, a to bylo v prdeli. Všechno bylo v hajzlu vlastně jen kvůli tomu. Dokonce jsme se kvůli němu hádali i s Lukášem, a já si nějak namlouval, že budem kamarádi nadosmrti. Hej, to bys fakt nikdy neřek, jak ti něco takhle zkurví život.“

„Okay,“ řekl jsem, když se Erikovy rty semkly. Moc jsem nechápal, co má děcák společnýho s drogama a tím, jak Erik zrovna teď žije.

„A pak přišly různý další věci. Mnohem horší. Když nám s Lukym bylo tak kolem dvanácti nebo třinácti, zmizel klíč od dveří do pokoje. Víš, jak jsou u pokojovech dveří takový ty kovový...“

„Jo, taky máme doma takový,“ řekl jsem úplně nepřítomně.

„Nejdřív jsme ho hledali, taky jsme se totálně zhádali — protože jsme si mysleli, že ho ten druhej někde ztratil. A Báča, to byla naše vychovatelka, nám nemohla dát jinej, protože řekla, že to že jsme ho měli, bylo privilegium a vlastně na to nemáme nárok. Ale malý děcka nám tam furt lezli, prostě, tak jsme dostali klíč, jakože vždycky, když se zaklepalo, tak musíme otevřít, chápeš? No a pak tam prostě nebyl. Bylo to divný, ale nebrali jsme to jako problém. Nakonec jsme si řekli, že se prostě ztratil nebo něco,“ Erik tu větu ukončil hlubokým nádechem.

„Jednou v noci, když jsem spal. Tak za mnou přišel vychovatel, Milan a prostě —“
Nebyl schopnej to doříct. Ukazováček a palec si opřel o kořen nosu jako nějaká postarší
ženská, kterou bolí hlava. Ale mě došlo, že možná zadržuje slzy.

„What the fuck?“ Ani já sám jsem to nějak nedokázal pojmenovat. Nešlo to.
Nedokázal jsem si to představit, natož o tom mluvit. Snažil jsem se vytěsnit myšlenky na to,
jaký to muselo bejt. Stydí se ještě teď, protože není vůbec schopnej o tom mluvit. Sklopil
jsem oči a podíval se na tu spáru v chodníku a mě připadalo, že všechny myšlenky a slova
padají přímo do ní.

Stáli jsme tam oba naprosto bez hnutí a beze slova. Mohlo to být pár minut nebo
několik hodin, než Erik znovu promluvil.

„Už od začátku měl jasno, co budu dělat. Tak od patnácti jsem začal s tím, co dělám
prakticky pořád. Ty chlápci chodili i k Milanovi do bytu, ale to fakt nešlo. Pak už jsem
chodil já za nima a dělal, co mi řekli. Když jsem to neudělal, tak si mě doma hodně podal,“
zase se odmlčel. Mluvil mega rychle, možná to chtěl mít už za sebou. Najednou mě napadlo,
proč s tím někdo nic neudělal.

Odpověděl jako by mi četl myšlenky: „Všichni kolem to tak trochu věděli, ale báli se
něco říct. Já s Lukášem, my jsme vždycky byli ty špatný, mohli jsme vždycky za všechno.
A tohle to částečně řešilo. Všichni, co to tak trochu tušili, byli rádi, že je Milan na ostatní děti
hodnej, víš co. On byl jinak za všechny prachy. Ale my jsme věděli svý. Ale nikdo to neřešil.
Snažili se nevidět to a neposlouchat. Nikdo se neptal na krvavý povlečení nebo sprchu ve tři
ráno. Bylo to pro ně takový obětování jedněch pro vyšší dobro, chápej. Alespoň tohle mi
jednou Báča naznačila.“ Zahlédl jsem, že se mu po tváři koulí osamělá slza. To je fakt šílený.

„Ani nevíš, kolik času jsem strávil tím, že jsem si v hlavě přehrával ty šťastný scénáře,
jako coby-kdyby a zbytek těch hodin jsem strávil řvaním a v mé hlavě se pořád opakovalo
Proč, sakra proč? Jednoho dne jsem si uvědomil, kolik promarněnýho času to je a jak je můj
život ve skutečnosti zbytečnej. Ještě horší to bylo, když si Lukýna osvojili jeho vzdálený
příbuzný, který se vrátili do Čech u Itálie. Ten si sbalil kufry a ani se neotočil. To mě snad
mrzí nejvíc. Pak už víš, že seš na všechno sám — a to je někdy to nejhorší.“ Rozhodil
rukama jako by ten pocit chtěl rozehnat do vzduchu a pak se zadíval na tmavý nebe. Nevěděl
jsem, co na to mám říct. Nevěděl jsem ani, co mám dělat, tak jsem mu jen ledabyle položil
ruku na rameno.

Nečekal jsem, že mi řekne něco takovýho. Moje mysl se ponořila do jeho vzpomínek a díval se, jak se hrouťí jako dům stržený tornádem. Furt jsem nemohl dostat z hlavy dvanáctiletýho Erika brečícího ve svý posteli.

„Dokonce jsem to zkusil ukončit. Víš jak, ne? Hej, zkusil jsem to jednou a pak jsem se stejně probral v nemocnici dost frustrovanej z toho, že se mi to nepovedlo. Prý kdyby mě našli o minutu pozdějc, tak to mám za sebou,“ zase se rychle nadechl, možná si ještě teď přál, aby to tak bylo, ale pak se zase zasmál.

„Je fakt až podivuhodný, jak v životě často jde jen o sekundy, ne? Když si tak v pohodě přežíváš, tak to necejtíš. Tvoje dny jsou prostě dny a hodiny jsou hodiny. A pak si představ, že ti chybí jen jedna minuta a je po tobě. Nebo jedna sekunda a končíš.“

Nechtěl jsem o tom ani přemýšlet. Chápu, že je často otázkou minut, než se stane tragédie. Mojí tetu takhle srazilo auto. V klidu si šla na nákup a pak — bum — a už se nevrátila. Děsný. Pak zase nastalo úplný ticho. Najednou jsem si byl jistej, že už skončil. Víc hrůz by jeho život snad ani neunes. Zase jsem cítil, že něco musím říct, ale nevěděl jsem co. „To jsem netušil, myslel jsem —“

„Myslel sis, že jsem jako vy.“

„Co tím myslíš?“

„Nejsem tak ztracenej, jen se motám v něčem, co nemůžu opustit.“ Ty vole, zase ty jeho debilní chytrý kecy. Dobře, to nebylo od něj úplně hezký. To mě jako uráží? Natolik mě to zarazilo, že jsem ani necítil studenej vítr, kterej se kolem nás zvednul.

„Když jsem se začal opíjet představou ztráty života, udržovaly mě sny, ale zatím neměly žádněj tvar, nevěděl jsem, co chci. Když jsem byl v nemocnici, zjistil jsem to a jeden z těch bláznivejch snů se trochu jakože zformoval.“ Tentokrát se zasmál doopravdy. Když je opilej, tak zní jako nějakěj profesor nebo básník. Strašně mě to sere, ale znělo to trochu líp než předtím. Jeho hlas nebyl podbarveněj strachem ani studem.

„Chtěl bych pomáhat lidem. Třeba takovej jako jsme my. Prostě všem, co to potřebujou. Chtěl bych bejt třeba záchranář nebo tak něco. Pracovat v nemocnici, víš co.“ Měl jsem dost co dělat, abych nevyprsknul smíchy. To snad nemyslí vážně. Jít na vejšku? Erik? Ale zachoval jsem kamennou tvář.

„To je super.“ Moc dobře mi nešlo si představit Erika v sanitce, pokud by tam nejel jako předávkovaná smažka na lůžku vzádu. Pořád blíž mi byla spíš ta představa jeho nahého těla na posteli, který se třese v slzách.

„Občas se přistihnu, že přemýšlím nad tím, co bude. Jako v budoucnu, víš? A vždycky zůstanu u tohohle, nic jiného prostě nechci.“

Asi trochu vycítil, že mu nedávám moc šancí, takže jsem raději rychle řek: „Tak si za tím jdi. Vždyť to není tak těžký. Musíš se jen něco naučit. Po škole máš přece jen rok, můžeš si dát přihlášku na vejšku. Horší by bylo, kdybys byl mrzák a přál si, abys moh chodit — ale slyšel jsem, že i to jde.“ Chápu, že dostat na vejšku není vůbec lehký, ale musel jsem mu něco takového naznačit, když mi vylíčil tu jeho děsnou historii. Chudák. Fakt chudák.

Trochu pookřál, ale jeho lehký úsměv zase ztuhl a obličej v teplém světle lampy trochu zblednul. „Stejně jsem se znova zasek tady, už to sakra nejde jinak.“

„Ale jde, Eriku. Vždyť —“

„Nemůžu to dělat, dlužím Milanovi dost prachů, a ještě tam bydlím. Navíc by byl vzteky bez sebe.“

Byl jsem úplně v šoku, jak rána do břicha. „To si děláš prdel? Ty u něj bydlíš? Jako po tom všem?“

„Jo, stejně by mě nenechal bejt. Musím mu dávat prachy na chlastání. A když pasákovi sebereš jeho jedinej zroj příjmů, co se stane? Seš mrtvej, kámo. To ti garantuju.“ Dal jsem mu další cigaretu.

„To si děláš sradnu.“ Najednou mě napadlo jediný východisko. Třeba se konečně zachovám jako kamarád. „Budeš bydlet u mě v bytě! Zbavíš se jich a peníze mu můžeš posílat třeba na účet. Nebo jít na cajty.“ Z jeho výrazu jsem pochopil, že to poslední není možný.

Teď byl zmatenej zase on. „To...to nedovolí.“

„Neptej se ho, prostě se sbal a odejdi.“

„Zná dost špatný lidi a ty znaj mě. A takovej typ lidí dává ostatní lidi rozřezaný do černej pytlů, kámo.“

„Hele, když nebudou vědět, kde seš — tak je to fuk, ne?“

„Ty to nechápeš. Já nevím —“ Byl ještě víc nejistej než, když mi říkal o tom zneužívání. „Popřemýšlím o tom.“

Začala mi bejt trochu zima. Byl jsem totálně rozpálenej, když jsme přišli a pak se do mě dal ten vítr a já cejtíl, jak mi drkotají zuby. „Pojď dovnitř, Eriku. Jdem se trochu napít.“

„Třeba smyju ten zbytek starýho života.“ Proč mluví vždycky takhle chytře?

„Jo. Konec starýho života!“ Zařval jsem a na konci ulice se po nás otočilo pár lidí. Erik se smál a následoval mě zpátky do šumu Panelu. Náš tichý světelný společník zůstal ve tmě úplně sám.

● Erik

Dveře záchoda byly úplně posetý vzkazama a různějma čáranicema. Dokonce i něčím, co trochu připomínalo básničku. Je fakt podivný, že lidi mají zapotřebí svoje umělecký (spíš neumělecký) choutky prezentovali zrovna na záchodech v Panelu.

Trochu mě sere, že jsem to všechno Nikovi řek. Ještě se z toho nemůžu úplně vzpamatovat. Ty kráso. Byl to docela hukot to na něj takhle vybalit. Ale šlo to ven líp, než jsem čekal. Ale stejně vim, že si o mně bude myslet, jak jsem nechutnej. To on někdy s oblibou říká. Znova jsem se podíval na ty dveře.

Písmena naškrábaný ve spěchu, na některějch místech se tužka moc opřela o podklad a zanechala po sobě rozšklebenou rýhu. Proč by to sem někdo psal? Možná to mělo asi ten nejprostší důvod na světě: Lidi se rádi chlubí vším, co mají na dosah ruky. To, co vytváří, prostě musí vidět celej svět a není důležitý, jestli to je na záchodech nebo třeba v televizi. Všechno se to opírá jen o pýchu a nadřazenost. Takovej je Nik, stejně vim, že ho moje story nezajímalo, ale i tak je to nej kámoš.

Šel jsem k umyvadlu, z části protože si chci umýt ruce, ale taky protože by voda mohla smýt ten depresivní pocit. Znova myslím na to, co jsem řek Nikovi. Vyblil jsem mu úplně všechno. Možná to tak mělo bejt, honí se mi hlavou. Když se na sebe podívám do omšelýho popraskanýho zrcadlasám, cejtím vždycky jen ten divnej stud a trapnost — nebo něco nehmotnýho, co mi tlačí na prsa, který nemůžou dejchat a na srdce, který nemůže bít — jako by mi někdo klečel přímo na hrudníku. Chtěl bych nějak smýt ten pocit, nejen z rukou, ale i z celýho těla. Víím, že se mi to nepodaří.

Zničehonic cítím zvláštní tlak na rameni, a pak už jen ruku, která mě táhne zpět do dveří, ze kterých jsem před malou chvílí vyšel. Zpět do chřtánu tý malý kabinky s písmenama.

„Co je ...“ stihnu jen říct a už cítím na rtech cizí polibky, co mi berou slova přímo z úst. Jsou jako čistá vášeň zapletená nití dramatičnosti. Jen vteřinu mi trvá zjistit, že nevítaný host je Adéla, lačnicí po tom, abych ji líbal. Co se to děje? Vrhala se na mě s takovou horlivostí, že jsem ihned zapomněl na všechnu bolest, sebezapření a stud. Vyhovovalo mi, že existují jen naše rty a nic víc. Teď a tady. Moji euforii prořizne jediná myšlenka na Nika. On ji přece miluje, blbeček jeden. Pochopil jsem to z toho, jak se o ní zajímal. Možná neví, jak jí to říct, ale je to pravda. Vím to. Tohle mu nemůžu udělat.

Adéla se neodtáhla ani o kousek, vypadalo to, že ji vůbec nevádí, že jsme na nechutnejch záchodech v ještě nechutnějším klubu. Rázně jsem ji odstrčil.

„Adélo, co to děláš?“ řekl jsem a schválně při vyslovování jejího jména zvýšil hlas. Ostatní návštěvníci pánských záchodků byli určitě překvapení, ale mě to bylo fuk. Už léta se nestarám o to, co si o mně lidi myslí.

Zadívala se na mě a mě napadlo, že má v očích takovou zvláštní jiskru, možná jako ty superhrdinky z marvelovskejch filmů, ale na jejím půvabu (říkám půvab, nikoliv krása) ji ubírají nedokonalosti pleti, tmavý kruhy pod očima a až příliš vystouplý lící kosti. Měla na sobě lacinou červenou minisukni s tmavýma leginama a černou koženou bundičku, která jí sahala sotva do pasu. Třeba se v tom, co nosí odráží její osobnost, napadlo mě. Chce být osobitá, mít něco, co nikdo jinej, ale nakonec z toho vyjde jako laciná děvka — jako někdo, kdo vždycky vybere špatnou cestu.

Podívala se na mě provokativně, měl jsem pocit, že v tu jedinou sekundu přečetla všechny moje myšlenky a teď je hodlá poslat proti mně.

„Eriku,“ moje jméno vyslovila s neobvyklou jemností, chtěla ho pohladit, nebo se o něj jen oříct. „Vím, že to chceš. Nehraj to na mě,“ zasmála se a v jejím smíchu bylo jasně poznat, jak arogantní podtón má.

„Vím, že nejsi jenom na kluky,“ pokračovala se stejným úsměvem na rtech. To je sice pravda, ale to neznamená, že se s tebou spustím tady na záchodech. Ani nikde jinde, chtělo se mi říct, ale přerušila mě její studená ruka na mém holém břiše.

Jedním rychlým pohybem sjela dolů a rozepla mi knoflík u kalhot, její ruka mi zajela do privátní zóny (tak tomu říká jeden můj zákazník, je to psycholog, divnej). Když mě držela v ruce, jasně jsem si uvědomil, že je to špatně a musím to zarazit, než bude pozdě. Pohyb její ruky mi udělal dobře, ale v hlavě mi naskočilo varování. Nedělej to. Mysli na Nika!

„Adélo!“ Poslední hlásku jsem zdůraznil, takže zněla jako něco mezi prosbou a ostrou nadávkou. Znovu jsem ji odstrčil, a to už se nechala. Zarazila se. Na jejím obličejí nebylo žádný překvapení, oči se dožadovaly vysvětlení.

„Nebudu to s tebou dělat! Prostě ne, rozumíš?“ Už jsem byl docela vzteklej. Nechtěl jsem říkat, že to dělám hlavně kvůli ní a Nikovi. Neměla by to slyšet z mojí pusy. Fakt ne. Jestli se mají dva lidi rádi, měli by si to říct navzájem. U Adély trochu pochybuju, ale Nik jí má fakt rád — a pro ni by bylo stejně nejlepší konečně s někým doopravdy chodit.

V jejím výrazu už nebylo ani stopy po provokaci, žádná hra. Viděl jsem vztek z toho odmítnutí. Uvědomila si, že tohle nepůjde po jejím a místo, aby bázlivě opustila bitevní pole, připravovala zřejmě novou strategii.

„Víš co, Eriku, jsi fakt debil!“ zakřičela a silou se mi opřela do ramen, aby mě odstrčila a ukázala, kdo má mít poslední slovo. Narazil jsem do stěny (až taková to byla pecka) a nechal ji naštvane odejít. Mohl jsem ji taky chytit a pořádně si to s ní vyřídit, ale myslím, že to byl právě její plán B. Když jsem slyšel kroky doznívat na schodech, stačil jsem ještě křiknout: „Jdi se podívat za Nikem, třeba bude mít jinej názor!“ Doufal jsem, že to nedopadne podobně a třeba Adéla konečně najde klid v té své planoucí dušičce pokryté trhavinou.

Ten vztek v jejích očích se nadal přehlídnout. Byla jako nějaká zhrzená milenka krále v pitomým muzikálu, co jsem viděl, když jsem byl malej — ani nevím, jak se jmenoval. Já v sobě taky někdy objevim takovej neopodstatněnej vztek, kterej vyvěrá hluboko ve mně a já nemám šanci se mu bránit a ani nechci. Chci ho nechat, aby objímal moje srdce a bránil ho před všema hnusnejma věcma venku. Takhle to má Adéla určitě taky.

Holky mají často fakt divný stavy, a to ani nemusí chlastat a fetovat. Prostě to nebudu řešit, řekl jsem si a vyšel ven. Naposledy se o mě otřela myšlenka na básničku na dveřích.

Myslel jsem na to, jaký by to bylo čist ostatním myšlenky. Byly by děsivý? Byly by trapný? Kdybych to uměl, mohl bych být jedním z nevlivnějších lidí na světě. Bavil bych se tím, co si lidi myslí. Zjistil bych, jak přemýšlí psychouši nebo sadistický vrahouni. Mohl

bych být klidně zaměstnaněj u policie, kdyby mě chtěli. (Kdo by nechtěl člověka, kterej umí číst myšlenky?)

Byl bych určitě fascinovanej tím, co si lidi myslí, když vraždí — to by mě fakt zajímalo. Co si lidi myslí, když pláčou. Co si lidi myslí, když sní.

Lidská mysl mě i tak baví, přestože do ní nevidim, můžu ji analyzovat a vytvářet různý teorie o tom, co se lidem honí hlavou. Cítím se pak jako vědč, kterej má před sebou játra čerstvě vyřízlý z laboratorní myšky. Tenhle hnus jsem viděl v telce, podle mě to vědci v reálu budou mít podobný, akorát to můžou vyndat třeba z člověka.

Vyškrábal jsem se z Panelu ven na vzduch. Kluky jsem u stolu neviděl. Nebe už je skoro tmavě modrý, takže bude pomalu k ránu. Možná právě proto jsem potkal Adélu — tohle je náš čas. Čas všech ztracenejch a zlomenejch. Rozhod jsem se, že jedu dom a hledal si na mobilu noční spoj.

O Adéle jsem jednou řekl, že sešla na špatnou cestu, ale o mně platí to samý. Znovu jsem se podíval na nekonečný nebe a vnořil se do něj.

• Adéla

To, že jsem někdy hloupá husa ještě neznamená, že se ke mně bude chovat takhle! Myslela jsem, že když na něj půjdu zhurta, tak to je právě to, co chce. Vždyť s těma jeho nabíječema to taky nedělá hezky, žádný zlatíčko-miláčku.

Fakt z toho nechci dělat velký drámo, ale prostě si nemůžu pomoct! Je to moje přirozenost. Musím se přece bránit, když mi někdo ublíží. Fyzicky to sice nezvládnu, ale jsem schopná lidi rozložit psychicky — to už mám ozkoušený. Některý nejsou ani tak odolný, nedá mi to skoro žádnou práci. Co se týče těch chlapů, který mi platí, stačí jim jen vyblejt svůj srdceryvnej příběh (ani polovina z něj není pravda) a udělat krásný oči, vždycky dostanu, co chci — jsem na to prostě zvyklá (další moje přirozenost).

Normálně jsem se cejtla fakt poníženě, když mě Erik poslal do prdele, šíleně mě naštvál. Očividně není ten typ, co se hned poddá, takže se na něj musí zlehka, ale tohle bylo moc. Odstrčil mě jako bych na tomhle světě vůbec nic neznamerala. Lidi se nebudou chovat slušně a pokorně, když nemají, co ztratit. A to já nemám. Mám jenom sebe a myšlenky,

kterýma se po nocích probírám. Ale pořád ještě poznávám svůj odraz v zrcadle, i když trochu vzdáleně. Ta myšlenka, že nemám, co ztratit, mě přivedla na nápad.

Chci zavolat Nikovi (ani nevím, proč mě napadl jako první) a říct, jak se ke mně Erik chová. Ale proč bych mu to sakra měla říkat? Nik je do mě blázen, dost bych si tím u něj pohoršila. Chci mu dát šanci, ale nejdřív si to musí vyžrat Erik. V hlavě se mi zrodil zajímavější plán, kterej to vyřídí s Erikem a Nika si omotám kolem prstu. Bylo něco po půl druhý a já nasedla na noční tramvaj, její světla prořezávaly cestu středem města. Moje cesta končila u blízky policejní stanice. Ve tmě se vyjímal nápis POLICIE, kterej mě přímo naváděl k tomu, co chci udělat.

Vzala jsem mobil a zavolala Nikovi. Když mi to zvednul, moje lež byla už připravená a byla jenom jeho. Erik u mě skončil.

„Niku, prosím,“ začala jsem vzlykat do telefonu.

„Adélko, co je?“ Možná měl fakt strach.

„Prosím, musíš mě přijet vyzvednout. Zhaftli mě policajti.“

„Cože? Jakto?“

Zase jsem párkrát popotáhla a dělala, že brečím. „Erik jim řek, že prej dýluju.“

„Jakto? Jak sakra a kdy?“

„No prej jim někdo zavolal, ale já vim, že to byl Erik. Já mu dlužim nějaký prachy a jeho to už začlo srát.“ Lež dokončena.

„A to tě pustili?“ Sakra, to jsem možná nedomyslela.

„Jo, řekli, že když jim ukážu, co dalšího prodávám, tak mě pustí.“ Doufám, že ten náznak pochopí.

„Hned tam jedu. Zůstaň, kde seš. Počkej, kde vlastně seš?“

Stačilo říct adresu a počkat. Věci se dají do pohybu samy, ale někdy se jim musí zkrátka trochu pomoci.

Věděli jsme, že Erik pojedě enkem domů. Vždycky z Panelu jezdil autobusem, pokud ho nevyzvedával nějaký zákazník. Nik hnal toho svého Forda skoro stovkou, a ještě k tomu byl fakt dost sjetej. Viděla jsem na něm, jak je strašně nasranej. Možná jsem to přehnala, ozvalo se mi v hlavě, ale ten pocit moci to zatlačil. Když mi někdo něco provede, tak zaplatí.

Jednoduchý. A to je Erikův případ. Dám mu vlastně jen takovou malou lekci, třeba si to bude příště pamatovat.

Dorazili jsme na zastávku. V mlhavém světle jsem viděla, jak tam Erik stojí a opírá se o skleněnou tabuli s reklamou na žvejkačky. Zním Dominika dobře na to, abych věděla, že mu dá přes držku. Nebude se s ním vůbec bavit — takže ani nepřijde na to, že jsem si to vymyslela. Možná na to přijde až potom, ale to bude jenom moje tvrzení proti Erikovo.

Dominik vystoupil z auta a nasraně zabouchl dveře. Ta rána úplně rezonovala celým autem. Viděla jsem, jak se rozběhl k Erikovi. Musí bejt fakt hodně najetej, to je poznat. Já zůstávám v autě. Tajnej pozorovatel, co se do ničeho neplete.

A co vlastně pozoruju? Chvíli se tam ti dva postrkují, vypadá to skoro komicky. A pak dá Dominik první ránu. Přímo Erikovi do nosu. Ten se otrepe a řve na něj. Neslyším všechno, co hulákají, ale myslím, že řval jen „co děláš“. Erik si dal ruce před ksicht na obranu a pak zasadil na oplátku taky pár ran. Začínalo to být už míň komický. Najednou jsem měla trochu strach.

Ten ještě zesílil, když Nik do Erika vši silou strčil a ten zádama rozbil skleněnou tabuli s reklamou. To musela být strašná pecka. Sama jsem v autě na pár centimetrů poskočila. Ten strach mě držel jako bezpečnostní pás. Byl pevně zacvaknutej a nedovolil mi vstát.

Viděla jsem pár kopanců. Teď už to přestalo být komický úplně. Nik byl nepřičetnej a Erik se nemohl zvednout ze země. Když se o to snažil, uzemnil ho jen další dobře mířenej kopanec. Už ne, prosím, nech toho, říkala jsem v duchu. Tohle ne.

Pak to všechno vnímám zrychleně. Krátký zrychlený záběry. Vylézám z auta, křičím na něj, ať toho nechá. Erik leží na zemi a zkuhrá, když odtahuju Nika pryč. Ten se chce skoro prát i se mnou, ale po chvíli toho nechá. Ví, že vyhrál. Táhnu ho pryč od zastávky a radši se neohlížím. Erik mě stejně zejtra zabije, protože mu to určitě došlo. Když leží na zemi ve vlastní krvi, tak už není takovej pán. Rozhodně mi nebude říkat, co mám dělat, tak mu to musím pak připomenout. Vidím ho, jak se sápe na lavičku, když nasedáme do Forda a jedeme pryč. Vidím Nikovo bílý tenisky, který jsou celý zacákaný od Erikovo krve.

• • •

Tu noc to tam Erik zabalil. Prej vnitřní krvácení, ruptura sleziny nebo co. Nik se to dozvěděl dneska ráno, než za mnou šel sem do kavárny. Ale já jsem to vlastně poznala už když stál u dveří, ještě předtím, než vůbec začal mluvit. Poznala jsem, že je něco špatně. V takový situaci to člověk ví, jako když pod váma puká led, slyšíte ho praskat, ale nevíte přesně, kdy se propadne. A pak už se jen topíte v ledový vodě. A já se topila — a to fakt hodně.

Zbytek kafe v hrnku přede mnou už nechutnal jako kafe. Nebylo to nic. Nejdřív jsem ztratila chuť a čich a po chvíli i sluch. Nevníkala jsem jediný slovo, který Nik říká. A nakonec jsem přestala i vidět realitu kolem sebe. Ani jeden smysl nezbyl.

Ztratila jsem se v určitý nerealitě, jako bych byla na divným tripu, kterej propojuje tyhle dva světy dohromady. Viděla jsem Erikův obličej, smál se. Viděla jsem krvavý, dřív bílý tenisky. A pak jsem viděla sama sebe, sedící na přední sedačce Fordu, když odjíždíme od zastávky. Taky jsem se smála. A najednou jsem se rozhodla, že už to nikdy neudělám. Právě jsem si to slíbila. Už se nikdy neusměju.

Nik mě vzal za ruku, bylo to protože se mi po tvářích kutálely slzy. Vysmekla jsem se mu a rychle se propletla mezi stoly. „Jdu na záchod,“ šeptla jsem, ale znělo to spíš jako jedno nezřetelný a podivný slovo. S brekem jsem běžela směrem do tmavý chodby u vchodu. Všichni lidi v kavárně na mě koukali, ale nikdo mě nezastavil. Možná si jen mysleli, že se se mnou ten kluk, pro ty lidi naprosto neznámej, rozešel a říkali si, že to zase bude dobrý. Bohužel v tomhle případě ta zasraná formule „to bude dobrý“ neplatila.

Když jsem vběhla na záchod, ani jsem nevěděla, co tam chci dělat. Jen jsem se opřela o umyvadlo a brečela. Pak jsem se podívala na sebe. Chvíli se mi zdálo, že vidím Erika. Tentokrát se nesmál, byl smutnej. „Nebreč,“ říkal. Ale já brečela dál, až jsem se proměnila v malou, úplně maliknatou Adélku.

Pak jsem tom zrcadle viděla holčičku, kterou zneužíval její otčím a viděla jsem ten stejnej smutek v jejích očích jako u Erika. Už jsem pochopila, proč jsem na něj byla tak strašně moc naštvaná. V tu noc jsem si neuvědomila, jak moc jsou si naše duše podobný. Aproto jsme se nesnášeli. Možná vždycky jen tak na oko, protože ty duše si stejně myslely svý. Věděly to. Kopírovaly se, stejně jako teď můj a jeho odraz v zrcadle. Škoda, že si to ty duše nemohly říct. Ale třeba dostanou jednou zase šanci, pomyslela jsem si, a vyšla ze dveří.

Seznam literatury

Primární literatura

John, Radek. *Memento*. Praha: Dobrovský, 2014.

Kavurová, Hana. *Toxický squat*. Praha: XYZ, 2018.

Topol, Jáchym. *Anděl*. Praha: Torst, 2017.

Sekundární literatura

Bílek, Petr. *Hledání jazyka interpretace: k modernímu prozaickému textu*. Brno: Host, 2003.

Čechová, Marie, Krčmová, Marie a Minářová, Eva. *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008.

Čechová, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2011.

Fořt, Bohumil. *Literární postava. Vývoj a aspekty naratologických zkoumání*, Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR 2008.

Hodrová, Daniela a kol.: *... na okraji chaosu ... Poetika literárního díla 20. století*, Praha: Torst, 2001.

John, Radek a Presl, Jiří. *Drogy!: 106 otázek a odpovědí*. Praha: Medea Kultur, 1996.

Kubiček, Tomáš - Jiří Hrabal - Petr A. Bílek: *Naratologie. Strukturální analýza vyprávění*, Praha: Dauphin 2013.

Kubiček, Tomáš. *Vypravěč. Kategorie narativní analýzy*, Brno: Host, 2007.

Lederbuchová, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Jinočany: H & H, 2002.

Maglione, Concetta. „Nové uplatnění obecné češtiny v literatuře“. *Naše řeč*, 2001, roč. 84, číslo 2, s. 74-80

Novotný, Vladimír, *Postmodernismus v umění a literatuře, sborník příspěvků z vědeckého symposia s mezinárodní účastí 10. a 11. října 2001 v Plzni*. Plzeň: Pro libris, 2003.

Ouředník, Patrik. *Šmírbuch jazyka českého: slovník nekonvenční češtiny*. Praha: Paseka, 2005.

Pilař, Martin. *Underground (kapitoly o českém literárním undergroundu)*. Brno: Host, 2002.

Presl, Jiří a Ivan Douda. *Negativní jevy - drogová závislost*. Praha : Akademie Jana Ámose Komenského, 1992.

Uhlířová, Marie. „Radek John“ *Slovník české prózy*. [online]. [cit.24.4. 2021] Dostupné z <www.slovníkceskeliteratury.cz>